

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
 ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΟΣ Β' — ΦΥΛΛΟ 12 (24) — ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 1922

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ : Ειλικρίνεια.
 ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ : 'Αναβαθμοί.
 ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ : Σπουδές.
 ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ : Ποιές οί γλωσσικές πε-
 ποιθήσεις του Σολωμού.
 ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ : 'Ο δημοσιογράφος.
 ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : 'Απόλογος.
 ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ : Στη χαμηλή την ξέρα...
 ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ : 'Ανθή.
 Δ. ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ : Τα νειάτα μας .
 ROMAIN ROLLAND : Ζάν Κριστόφ.
 JEAN MORÉAS : Οί αγαθές θύμησες—Μιλεϊ ένα
 κοράσι.
 NIKOLAUS LENAU : Καταχνιά-Τραγούδια του βάλτου.
 FERDINAND von SAAR : Φύσεως αισθησις—Συρμά-
 των ήχοι.
 WALTER von MOLO : "Ανθρωποι.
 Θέατρο—Καινούρια βιβλία—Σημειώματα—Errata.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΟΣ Β' — ΦΥΛΛΟ 12 (24) — ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 1922

ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ⁽¹⁾

... Πολλοί στίχοι στους «Βωμούς»⁽²⁾ μέσα είναι γεννημένοι από την έρωτική διάθεση και κρατούνε τα σημάδια του ήδονισμού, άλλοτε θετικώτερα δειγμένου και άλλοτε φερμένου προς ρομαντικά ιδεολογήματα. Τῆς γυναίκας τὸ εἶδωλ', σὲ λογῆς μπροστά μας μαγικά φανερώματα κ' ἐπιρροές, στυλώνει ἔδω κ' ἐκεῖ στους στίχους αὐτούς, κυρίαρχο. Καὶ θὰ μποροῦσε κανεὶς ν' ἀνησυχῆσῃ ἀπὸ κάποιες σελίδες τοῦ ἔργου τούτου· ἴσως γιατί ἀφίνουν τὴν ἐντύπωση κάποιας δυσαρμονίας ἀνάμεσα στὰ θέματα πὺν ξετυλίγει ὁ ποιητῆς καὶ στὰ χρόνια του. Ἀλλὰ τὸ ἀταίριαστο τοῦτο, περισσότερο φαινομενικό· καὶ δὲν εἶναι γιὰ νὰ σκανταλισθῇ παρὰ τοὺς ἀπλοὺς καὶ τοὺς ἀκάτεχους. Εἴπαν —καὶ θὰ εἶναι ἀλήθεια— πὺς τὰ πιὸ εὐτυχισμένα ἔργα ἑνὸς ποιητῆ ἐκεῖνα εἶναι πὺν τὰ σχεδιάζει νέος καὶ πὺν τὰ πραγματοποιεῖ στὴν ὄριμη τὴν ἡλικία, τογαμένος ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴ δυσκολοαπόχρητη πείρα τῆς τέχνης. Τάχα διαβάζοντας τοὺς στίχους τούτους μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ πὺς ὁ ποιητῆς μέσα σ' αὐτούς, κ' ἐκεῖ πὺν φαίνεται πὺς πάσχει ἀπὸ πάθη πὺν συνήθως μᾶς κυριεύουνε στὰ μαγιάπριλα τῆς ζωῆς, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ σαρκῶνῃ καὶ νὰ ἐμψυχῶνῃ, ἀποσυρμένος τοῦ λοιποῦ στὸ χειμαδεῖο του, ὄνειρα καὶ περιστατικά περασμένου καιροῦ, ἀνθισμένου; Ὅμως τέτοια ὑπόθεση θὰ γίνονταν κίπως ἀλαφροσόχαστα, πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴ γνώση καὶ ἀπὸ τὴ φροντίδα ἑξωτερικῶν γεγονότων μὲ τὴ βιογραφία δεμένων τοῦ ποιητῆ, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἔμπασμα στὴν ψυχολογία τοῦ ποιητῆ. Ἀπὸ τὴν καλαισθητικὴν ἀξία ἑνὸς βιβλίου λογοτεχνικοῦ, ὡς ἀπὸ πρώτην ἀρχή, θὰ ξεκινήσῃ ὁ κριτικὸς γιὰ νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ξεδιαλύσῃ τὴν ψυχολογία τοῦ ποιητῆ. Βέβαια, βιογραφικὲς λεπτομέρειες πολὺ θὰ τὸν βοηθήσουν. Καὶ ποιὸς δὲν ἀναγνωρίζει τὰ στερεὰ θεμέλια πὺν κέρδισεν ἢ ἀπὸ τὸ ρυθμικὸ τῆς ἀμφιταλαντευόμενης καὶ σὰ σεισμολογικῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς ἀπὸ τὴν γνωριμία καὶ τὴν ἐξέλεξη τοῦ ἀνθρώπου παρὰλληλα μὲ τὸν ποιητῆ καὶ μέσα σ' ἐκεῖνον. Μὰ τὸ βιβλίο πρέπει νὰ εἶναι πάντα τὸ σημάδι πὺν μᾶς φέρνει καὶ μᾶς κάνει νὰ γνωρίσουμε τὸ συγγραφέα του. Νὰ εἰπῆ; ἀντίθετα! γιατί ἔρω τὸν ποιητῆ, τὸ βιβλίο του δὲν εἶναι καλὸ, δὲν εἶναι ἀληθινὸ, αὐτὸ εἶναι

σὺν ἀκρισία. Ἡ ψυχολογία θὰ βγῆ ἀπὸ τὴν ποίησῃ ὄχι καὶ ἡ ποίησῃ ἀπὸ τὴν ψυχολογία. Τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἔργων τέχνης, καὶ τῶν ὑποκειμενικώτατων,⁽³⁾ ἡ ἀξία ἔχει σημασία βαθύτερα καλαισθητικῆ, καὶ ψυχολογικὴν ἀλήθεια, ἀνεξάρτητα ἀπὸ δὲν ἔρω ποιῆς βιογραφικὲς λεπτομέρειες, πὺν μπορεῖ νὰ ἑξωτερικεύουνε μισά, καὶ στὸ βρόντο κάποτε, τὴν οὐσία πὺν μᾶς; χαρακτηρίζει. Ἐνας ποιητῆς μπορεῖ πότε νὰ δείχνῃ στὸ ἔργο του ὅμοια καμαρωμένα καὶ μεγάλωπρεπα καὶ τὰ νιάτα του καὶ τὰ γεράματά του· καὶ πότε νὰ κρύβῃ τὰ χρόνια του στὸ ἔργο του, καθὼς ἡ γυναίκα στὴ ζωὴ τῆς. Καὶ ἡ συγκίνησή του καὶ ὅ,τι ὀνομάζουμε *εἰλικρίνεια* εἶναι στὸ ποιητικὸ τὸ ἔργο καλλιτεχνικῆ συγκίνηση καὶ εἰλικρίνεια καλλιτεχνικῆ, πράγματα κάπως διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν κοινὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὴ συγκίνηση καὶ τὴν εἰλικρίνεια. Ἐνας ποιητῆς καθὼς λέει: «Τὸ ἐγὼ μου μὴ σὲ ταραξῆ; τὸ ἐγὼ μου εἰς ἑσὺ!» Ἐνας ποιητῆς καθὼς λέει: «Μονάχα ἐμεῖς γνωρίζουμε, μιλώντας γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, νὰ μιλοῦμε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα», ἀνάλογα καὶ ὁ ποιητῆς μὲ τοὺς «Βωμούς» του θὰ μποροῦσε νὰ εἰπῆ: Σ' αὐτὰ πὺν σὰς ἐμπιστεύομαι εἰμ' ἐγὼ καὶ μαζί δὲν εἰμ' ἐγὼ. Βαθεῖα μοῦ ἐντυπώθηκεν ἡ σκέψη αὐτή: «Ὅποιος παίρνει στὰ σοβαρὰ τὸ ἀρχαῖο ρητὸ *Γνώθι σαυτὸν* θ' ἀναγνωρίσῃ γλήγωρα πὺς ὁ ἑαυτὸς του μόλις τοῦ ἀνήκει κατὰ ἕνα δέκατο.»

Τὸ πρόσωπό μου συγνοβάζει προσωπίδες καὶ κάτου ἀπ' αὐτὲς τὸ παιξίμο μου ἐξημενεῖ, ὅμως μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς καλλιτεχνικῆς συγκίνησης, χαρακτήρες, πάθη, γεγονότα. Γιὰ τὴν καλλιτέχνη—μὴν τρομάζετε—θὰ εἰπῆ καὶ ὑποκριτῆς. Δόστε στὴ λέξη *ὑποκριτῆς* ὅλη τῆς τὴν καλολογικὴ βαρύτετητα. Τὸ ἐγὼ πλυσύνθετο, καὶ ὅ,τι ἐσεῖς θὰ φαντάζεσθε ἀνειλικρίνεια, δὲν εἶναι παρὰ τρόπος; γιὰ νὰ δηλώνουμε τὸ εἶναι μας; πολλαπλάσιο δὲν εἶναι παρὰ τρόπος γιὰ νὰ τὸ πολλαπλασιάσουμε τὸ εἶναι μας. Μπορεῖ νὰ μὴν εἶμαι κάποτε ὁ ἀνθρώπος τῶν ἴδιων μου αἰσθημάτων. Ἀντιπροσωπεύω ἀνθρώπους. Ἡ δύναμη πὺν κυριεύει ἀπάνου ἀπ' ὅλα

(3) Τὸ ἑσχῶμισμα τῶν ἔργων σὲ ὑποκειμενικὴ καὶ ἀνακειμενικὰ χρησιμεύει μὲχρι τινὸς γιὰ κάποια, σὺν ἀναγκαία ταχτοποίηση, στὸ ἔξομα τῆς παραγωγῆς. Οὐσιαστικὰ, στὸ βαθύτερο κοίταγμα, δὲν ὑπάρχει ὑποκειμενικὴ διάθεση χωρὶς ἀντικείμενο· καὶ τὰ εἶδη τὰ λεγόμενα ἀντικείμενικὰ, χωρὶς ὑποκειμενικότητα, σχέση δὲν ἔχουν μὲ τὴν τέχνη.

(1) Μικρὸ κομμάτι ἀπὸ τὸ κεφάλαιο «Ποιητικὴ ἀρχή» τοῦ αὐτοῦ βιβλίου μου «Ἡ Ποιητικὴ μου».

(2) Τὸ βιβλίο μου «Βωμοί», Πρώτη σειρά.

μέσα μου είναι η Φαντασία. Κι από τη Φαντασία η Τέχνη. Η φαντασία το έχει μέσα της και το αίσθημα. Ο ποιητής ἀηδόνι, βίως ἀηδόνι μεταφυσικό. Μέσα στο στίχο λυτρώνομαι απ' ό,τι με πνίγει μέσα στη ζωή. Κερδίζω από την τέχνη ό,τι χάνω από τα πράγματα. Τα δικά μου τα βλέπω σαν ξένα, και γι' αυτό τα τραγουδώ· μα και τα ξένα τραγουδώντας τα δικά μου τα κάνω. Η συγκίνηση του

καλλιτέχνη, έγραψε κάποιος περίφημος φιλόσοφος, είναι συγκίνηση sui generis. Ό,τι σημειώθηκε από κριτικό με κύριος για ένα ποιητή από τους μεγάλους των αιώνων, πώς μαζί και φανταζόταν κ' έπαιζε με τις φαντασίες του, μπορεί με κίτρος να σημειωθεί για καθένα ποιητή που αξίζει τ' όνομα.

8-1-16

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ

I

Κάθε φορά που πω τραγούδια θεία,
Πάντα, μα τώρα ακόμα πιο πολύ,
Λαμπρά μαντίτια μέσα μου λαλεί
Φωνή εθαγγελισμού, φωνή πυθιά.
Χαρά ή φωνή μου τάξει υπερούσια,
Κι' εκεί που η αιώνια αλήθεια καταλεί
Τό σκοτός και τον ήσκιο, με καλεί
Στων ήλιων τη βαθεία φωτοχυσία.
Μα ως τότε —ώ ανατολών ανατολή—
Μου λεί η μεγαλοδύναμη βουλή
Νάν' η καρδιά στα στήθη σά σε κάστρο,
Στ' άφεγγο χάος ή βέβαιη προσμονή
Μ' άβυσσαλέα σιγή να έγκυμονή,
Σαν άστρική νεφέλη, πλήθος άστρο.

II

Σά φλέβα κρύου νερού βαθεία χυμένη,
Που ή δύναμή της όλα τα νικά,
Και βράχο ακόμα, ως δτου ξαφνικά
Σκόνεται άπάνον, ανέλιδα χυμένη
Στη δίψα μας που δεν την άναμνεί
Στο χειλός μας που δεν την άγροικά,
Ζώσα χαρά π' όρχείται ήυθμικά
Στον ήλιο από την αίγλη του άναμμένη,
Όμοια κι' έμέ—ώ κορφή του Άπάνου Κόσμου,
Τέλειο καλό—ή καρδιά κι' ό στοχασμός μου
Χαμοπετώντας πιά δε σε προσμένει
Μα μ' έρωτα ήλαρό και μ' άγιο πόθο,
Πρός την ούρανή σου δόξα νοιώθω
Όλο το αίμα έντός μου να χορεύη.

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

ΣΠΟΥΔΕΣ

I

Αυτήν που πέρασε κ' έδιάβη
τά μάτια μου άκλουθούν οά σκλάβοι,
που πάει, και πάει, και σκοτεινιάζει
κι' απ' την άχλύ δεν παραλλάζει...

Κι' ό δρόμος, που έχει να περάσει,
μοιάζει μακρής και δίχως στάσι,
γιατί κ' ή θάλασσα, όθε βγαίνει,
με την ομίχλη είναι σμειγμένη

κ' ή πολιτεία και το λιμάνι
κ' ή σκοτεινή καρδιά που βγάνει,
μέσα απ' της πάχνης τη δαντέλλα,
μοιάζει θαμπή άκουαρέλλα.

Αυτήν που πέρασε κ' έδιάβη
τά μάτια μου άκλουθούν οά σκλάβοι,
—μαβύ άνοιχτό σε φόντο γκριζό,
τ' άβρό της σκίτσο ξεχωρίζω,

Άφωνα ή ήμέρα πάει να σβήση,
δίχως ν' άστράψει, ή να φυσήση.
Μα 'στην καρδιά μου, όσο νυχτώνει,
βρέχει και βρέχει και δε σώνει.

Μα 'στην καρδιά μου δε ζητούνε
ποτέ να πάν να κοιμηθούνε
πόθοι κ' έλπίδες που έχω θάψει,
φαντάσματα που τάχω κλάψει.

Μα 'στης ψυχής μου την άνία
σαλεύει μια άτονη άρμονία :
σημαίνει ή 'Ανάμνησι, σημαίνει
να συναχτούν οι Πεδυαμένοι...

—Μαβύ άνοιχτό σε φόντο γκριζό,
το άβρό της σκίτσο ξεχωρίζω :
καπνός παρόμοιο, που σαλεύει,
'στόν άδειον ούρανό χωνεύει...

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΪ

“ΓΥΡΩ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ,”

ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Πριν μιλήσουμε για τους Ύμνους, νομίζω πως πρέπει να παρακολουθήσουμε τον ποιητή στις σχέσεις του με τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, που παρουσιάστηκε τότε μπροστά του και που τον παρεκίνησε όχι μόνο να γράψει στη δημοτική συστηματικότερα, αλλά και τον πότισε με την εθνικήν ιδέα, παρορμώντας την ψυχή του σε μιá δράση πλατύτερη ή πολιτικός φίλος και θαυμαστής του Μαυροκορδάτου καλεσμένος από τον φιλέλληνα άρμολόγο Lord Cuildorf μετέβη κατ' άρχας στην Κέρκυρα (1) για πολιτικούς και φιλανθρωπικούς λόγους και κατόπιν γυρίζοντας στάθηκε στην Ζάκυνθο, όπου μεταξύ άλλων έκανε και τη γνωριμία του Σολωμού. Ο Τρικούπης δεν ήταν από τους ανθρώπους, που γονατίζουν μπροστά στις έναντιότητες, χωρίς άρχες, και μέσα στη φλογερή καρδιά του επάλλονταν όλα τ' άγνά συναισθήματα προς όλα τα καλά και μεγάλα, που θα πήγαιναν μπροστά τον άγώνα της επαναστατημένης πατρίδος. Μετά την πρώτη γνωριμία του Σολωμού θα ξάνοιζε ό διορατικός εκείνος νοός τον ήθικό και ψυχικό πλούτο του ποιητού και δε θα δίσταζε να ενδιαφερθή για το μέλλον ενός προσώπου, του οποίου ό προορισμός στέκονταν πολύ ψηλότερα του κοινού προορισμού ενός άδυσχερού σιχοπλόκου, που έγραφε σε μιá ξένη γλώσσα, άφημένους στην κληση του θα διεκρίνε μέσα στο νέο αυτό ένα εθνικό κεφάλαιο, προωρισμένο να καλύψει τις ήθικές και πνευματικές ανάγκες του έθνους, κατά την κρίσιμη εκείνη στιγμή και να δείξει στον κόσμο πως, παράλληλα με τα πολεμικά άθλήματα του νέου Έλληνισμού, βιάζαν και οι πνευματικές δυνάμεις του Έθνους. Και βεβαίως δεν είχαν άλλη έννοια τα στρατηγικά και μεστά εκείνα λόγια, που του άπηθύονε όταν άπήγγειλε μέρος του ίταλικού του ποιήματος «Per Prima Messa»: «Προορισμός σου δεν είναι να λάβης μιá λαμπρή θέση στον ίταλικό Παρνασσό, αλλά να γίνης θεμελιωτής μιας νέας φιλολογίας εις την Ελλάδα».

Με τέτοιες παρορμήσεις προσπαθούσε να παρασύρη τον ποιητή στον προσορισμό του ό φωτισμένος εκείνος νοός, γιατί θα ξάνοιγε μέσα στα λαμπρά του προτερήματα και διαταγμούς για την άνεπαρκεία της γλώσσας και πρό πάντων άνελογίζετο τις δυσκολίες που παρουσίαζε, τότε, ένα τόσο τολμηρό έγχείρημα· είδε πώς ό Σολωμός έστρεφίτο των άναγκαίων γλωσσικών γνώσεων, που θ' άπαιτούσε ένας τέτοιος άγώνας και προσπάθησε να του σταθή οδηγός μαζί και δάσκαλος. Κατά τη μαρτυρία του Πολυλά «όσο καιρόν ό Τρικούπης έμεινε εις τη Ζάκυνθο ήσαν άχώριστοι καταγινόμενοι άδιάκοπα εις την άπλη και μετά ταύτα, πολύ άλλογον, εις την άρχαία»· αλλά τις φιλολογικές συζητήσεις ακολουθούσαν πάντοτε οι συζητήσεις για τον άγώνα, άφο

κοινό θέμα όχι μόνο στην Επτάνησο, αλλά και σ' όλη την Εύρώπη είχαν γείνει τα πρώτα θαυμαστά κατορθώματα των Έλλήνων. Κατά το διάστημα τοστο φαίνεται πως διαμείφθησαν μεταξύ των και πολιτικές σχέσεις άπάνω σε διάφορα ζητήματα, άφορώντα την πολιτική στάση του επαναστατημένου έθνους, άπέναντι των ξένων δυνάμεων κι' άπέναντι της έξωτερικής διαπάλης, που τότε μόλις άρχιζε να δείχνη τα πρώτα συμπτώματα της άναρχίας. Ο Τρικούπης ό φίλος του φιλέλληνα Cuildorf και του Άλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, του οποίου θα ζωγραφίσουμε κατόπιν το χαρακτήρα, ό γνωρίσας από κοντά την άγγλική ειλικρίνεια καθώς και τα μικροπερίστατα των Έλλήνων, δεν ήταν δυνατόν παρά να παρουσιάση στο Σολωμό την άληθινή και πραγματική όψη των πραγμάτων· θαυμαστής των Άγγλων από πολιτικό συμφέρον και προσωπική πείρα, έχθρος της άναρχίας, την οποίαν έπεδίωκε το στρατιωτικόν κόμμα και τροφοδοτούσαν οι πανίσχυροι τοπάρχες, ύποστηρικτής, τέλος της ιδέας μιáς σοδαρχής και παντοδύαμης κυβερνήσεως, ίκανής νάντεπεξέλλθη κατά των έξωτερικών κινδύνων και έξωτερικών διχασμών, ό Τρικούπης, θα τόνισε στο Σολωμό τις σωτήριες αυτές αντιλήψεις του. Δυστυχώς οι άρχες αυτές βρήκανε θέση μέσα στους «Ύμνους» και δυσαρέστησαν πολλούς των αντιπάλων, δώσανε μάλιστα άρρομή, ώστε να παρασταθή ό στενός φίλος σαν κακός δαίμονας του ποιητή.

Ότι ό Τρικούπης έπεχείρησε να διαστρωλώση τις γλωσσικές ιδέες του Σολωμού και να υπάνη τα πολιτικά του φρονήματα, μεταβάλλοντας τον άγνό δημοτικιστή και όπαδό του Κοραή και τον Έλληνα πατριώτη σε θαυμαστή των Άγγλων κ' έχθρο της αντίθετης πολιτικής μερίδος, αυτά δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν παρά σαν άγνοια της ίστορίας και των επιστήμων γεγονότων και δεν ήπαρχει άμφιβολία πώς οι γλωσσικές άρχες του Τρικούπη, καθώς τις διετύπωσε στον πρόλογο της «Ίστορίας της Έπαναστάσεως, πολύ άρχίτερη, τή 1856, άπηχούν τις κήτω: συντηρητικές άρχες του Κοραή· άλλ' οι άρχες αυτές χωρίς ν' απέχουν πολύ από τη λογική κατεύθυνση που πήρε τελευταία ή γλώσσα μας, δεν άπετέλεσαν ποτέ και τις καθαρώς αισθητικές αντιλήψεις του Σολωμού, αντιλήψεις που βασίζονταν άπάνω στην άβελώτερη γλωσσική παράδοση και στην κριτικώτατη προσωπική πείρα. Κκι' πραγματικώς, άνοίγοντας το «Διάλογο», δε θα βρούμε σίτι: σελίδες του σοφές και λεπτές μόνο παρατηρήσεις για το μετεχειρίσμα της δημοτικής, αλλά και συχνές ύβρεις κατά του Κοραή και των μετροπαθών άρχών του· και για να μη νομίσαιτε πώς παρασύρομαι παραθέτω άυτόλογοι: «ή πρώτητη του Κοραή μοιάζει με την τρέλλα κάποιων ανθρώπων, όπου έχουν τα φαινόμενα της φρονιμάδας· έννοιά να είπω ότι μέλον που ή πρώτητη φάνεται πώς περιέχει κάποιον δικαίωμα, αν την εξετάσεις δεν περιέχει κενένκ» (Κκι' μ' όλα ταύτα ή πρόταση αυτή γίνηκε δεκτή από το στουδαιότερο και σαφέτερο μαθητή του τον Πολυλά και ύποστηρίχθη

(1) Τα 1822 επρόκειτο να συστήθη ή 'Ιώνιος Ακαδημία· ό Τρικούπης προηγουμένως είχε σπουδάσει στην Εύρώπη Φιλολογία και Φιλοσοφία με χρήματα του Cuildorf και προσορίζονταν για καθηγητή της· μα ή έπαύτασις τον τράβηξε με το μέρος της.

Ιωαγγίου

ΑΠΟΛΟΓΟΣ

‘Αγνή κι’ άθώα σε μένα σέστειλε
Μιά Μοίρα, σάν μιιά πεταλούδα
Τήν ‘Ανοιξη άλαφρά πού χύνεται
Πρώτη φορά από δέντρου φλούδα.

Στήν τρυφερή—μικρή καρδούλα σου
Τόν Πόθον εκλείνες σάν ήλιο
Κ’ ή φωτεινή ψυχή σου κόσμο της
Τό ‘Ιδανικό είχε και βασιλείο.

Κ’ ή σκέψη σου άμωμη, άπονήρευτη
Λουλούδιζε σάν έντελθάς,
Θαρρούσε ό κόσμος ό φειδόσπαρτος
‘Ατέλειωτος πώς ήταν Μάης.

Σκλάβος έγω παθών άκόλαστων
Πώς να φυλάξω τέτοια άσπράδα ;
Πού να ‘δρυσκα πηγές άθόλωτες
Νά θρέψω τέτοια μιάν Ικμάδα ;

Σ’ έσυρα άθέλητα στο δρόμο μου
Πού ήταν γεμάτος βαλτονέρια,
Φαρμακερά πιστά σ’ έπότισα
Με τα σκληρά μου άνόσια χέρια.

Κι’ όταν μιιά μέρα ξάφνου εξύπνησες
‘Από τό λήθαργον εκείνο
Και τό γκρεμό μπροστά σου αντίκρυσες
Χύθηκες όλη σ’ ένα θρήνο.

Κ’ ύστερα άμίλητη, τρεμάμενη,
Σκυφτά-σκυφτά γύρισες πίσω,
Κ’ είδα να χάνεσαι σάν όνειρο
Κι’ ούτε είπα πώς να σε κρατήσω.....

.... Μέσ’ στην ψυχή μου πού σ’ επλάνεψε
Και σε δασκάλεψε τό κρίμα
‘Ο χωρισμός μας ένα δλόδαθο
Και σκοτεινόν άνοιξε μνήμα.

Κλαίουσα Ιτιά ή Μετάνοια στέκεται
Σιμά κ’ Ισικιάζει το τριγύρω
Κ’ ή θύμησή σου μοσχολίδανο
Καίει τ’ άκριδό σου, άχνό σου μύρο.

Κ’ εξαγνισμένη τώρα ή σκέψη μου,
Πιδ άγνή κι’ άπ’ τών παιδιών άκόμη,
Γονατιστή μπρός στην είκόνα σου
Δέεται βουθά για τή συγγνώμη..

ΣΤΗ ΧΑΜΗΛΗ ΤΗΝ ΞΕΡΑ...

Στή χαμηλή την Ξερα πώγειρα,
Στής γής την έρμη τούτην άκρια
Τά βράχια άρροι βρέχουν δλόγυρα
Και τα φτωχά μου μάτια, δάκρυα.

Με φουσκωμένων πόθων κύματα
Γεμίζει την καρδιά μου ό πόνος
Κι’ αγάπης λαχταράω μιλήματα,
Μά είμαι σάν πάντα μόνος, μόνος...

Δυό καστανών ματιών τό χάδεμα
Παράδεισος κλειστός για μένα,
Κάθε γλυκειάς μου έλπίδας κλάδεμα,
Κάθε μου πόθος στα χαμένα...

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ

ΑΝΘΗ

II

‘Εκείνη την είκόνα την κρατάω στη μνήμη ακόμα
είναι για με γλυκύτατων, όλ’ ή δροσιά, ήμερών,
ώσαν κατάχλωρο είναι μονοπάτι πλάι σε κήπο
δειλί μαρτιού, μετά από μιιά λαφρότατη βροχή.

‘Εκείνη την είκόνα την κρατάω στη μνήμη ακόμα:
άπ’ την μεγάλη κάτω ξαπλωμένοι καρυδιά,
με γέλια σε προσμέναμε κι άργό κουδεντολόι
άπ’ τό ψηλό σπίτι να καταιδείς, τό έξοχικό.

Σε λίγο επρόβαλες στη θύρα δλόλευκα ντυμένη,
και τό λιγνό σου λυγερό κινώντας σώμα όκνά

έρχόσουν χαμογελαστή μαζί μας να καθήσεις.
Μά έτσι όπως έφριχγε μελένιον Ισκίο τό πλατό

καπέλλο σου, στο κοντυλογραμμένο πρόσωπό σου,
ξεχνούσα έσύ πώς ήσουνα, ή καλή, ή γλυκειά μου ‘Ανθή,
και σ’ έπαιρνα για μιιά ευγενή του Ρεινόλντ ‘Αγγλίδα!

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΤΑ ΝΕΙΑΤΑ ΜΑΣ...

‘Ελάτε να γλεντήσωμε τα νειάτα μας, τα νειάτα!
γιατί τους πρέπει και τους πάει ναχούν τό γλέντι άδέρφ’
τή λεδεντιά μανόλα τους, την πολυφημισμένη,
πεντάμορφη αγαπητικιά τή χαϊδεμένη ‘Αγάπη.
‘Ελάτε να γλεντήσωμε τα νειάτα μας, τα νειάτα!
γιατί γοργά διαβαίνουνε και πίσω δε γυρνάνε,
μά πάντα πίσω άφίνουνε χαλάσματα και μπόρες
τά θλιβερά γεράματα, με βασιληά τόν πόνο.

‘Ελάτε να γλεντήσωμε τα νειάτα μας, τα νειάτα!
πριν να τα φάη ό σάρακας, πριν να τα φάη ό Χάρος,
πριν της ζωής τό έρημο τα φαρμακέψη φειδι.

‘Ελάτε να γλεντήσωμε τα νειάτα μας, τα νειάτα!
γιατί αύριο δεν ξέρουμε τί μέρα θα μας εύρη
κι’ ό τάφος έχει σκοτεινιά, και πού οδηγάει, πού πάει

ΖΑΝ ΚΡΙΣΤΟΦ

[Τό κομμάτι πού δίνουμε παρακάτω, είναι από
τό δεύτερο τόμο του δεκάτου αυτού έργου του
Romain Rolland. ‘Ο Κριστόφ, στο μέρος αυτό,
είναι δεκαεπτάχρονο. ‘Ομως έχει ριχτεί
στη δουλειά από πολύ μικρός κ’ έτσι τώρα κατα-
φέρει μόνος τον σχεδόν να ζει τό σπίτι του. ‘Ο
πατέρας του είναι άποτυχημένος μουσικός, παρα-
δομένος στο πάθος του κρασιού. ‘Αντι να φέρνει
στο σπίτι, παίρνει άπ’ αυτό διάφορα πράγματα
και τα πουλάει για να πιει. ‘Ετσι, όλα τα βάρη
τάχει φορτωθεί ό Κριστόφ. Με την έιιχορήγηση
του δούκα της γερμανικής πόλης, όπου ζει, πού
τον προσοικειύει και τον έχει μουσικό στην Αδλή
του, με τό παιζιμό του στην όρχήστρα του θεά-
τρου και τα μαθήματα μουσικής, πού δίνει σε διά-
φορα καλά σπίτια, προσπαθεί να οικονομήσει τις
ανάγκες του έαυτού του και των δικών του. Αυτός
κι’ όχι ό πατέρας του είναι ό άληθινός οικογε-
νειάρχης.]

Τό καλοκαίρι από την αυγή, πιδ πρωί τό χειμώνα, έπρε-
πε ό Κριστόφ να είναι σηκωμένος. ‘Ηθελε να εργάζεται για
τόν έαυτό του : ήταν ή μόνη ώρα ελευθερίας, πού είχε, με-
ταξύ πέντε και έξη. ‘Ακόμα, τότε έπρεπε να φροντίσει και
για τις παράγγελεμένες εργασίες. Γιατί ό τίτλος του του Αύ-
λικού Μουσικού κ’ ή εύνοια του Μεγάλου δούκα γι’ αυτόνε,
τόν υποχρέωναν να κάνει έπίσημες συνθέσεις για τις γιορ-
τές της Αύλης.

‘Ετσι, ως κι αυτή ή πηγή της ζωής του ήταν φαρμακω-
μένη. Κι’ αυτά τα δειρά του δεν ήταν καθόλου ελεύθερα.
Μά, όπως γίνεται πάντα, ή στενοχώρια τα έκανε πιδ δυνα-
τά. ‘Οταν τίποτα δεν έμποδίζει την πράξη, ή ψυχή έχει
πολύ λιγώτερες αιτίες για να ενεργήσει. ‘Οσο σε πιδ στενή
φυλακή από έννοιες και μέτριες προσπάθειες σφιγγόταν ό
Κριστόφ, τόσο ή επαναστατημένη του καρδιά αιστανόταν
την ανεξαρτησία της. Σε μιιά ζωή χωρίς στενοχώριες, σίγου-
ρα θα ήταν άφημένος στην τύχη των όρων : επειδή δε
μπορούσε να είναι ελεύθερος παρά μιιά ή δυό ώρες την ήμέ-
ρα, ή δύναμή του χτυπιόταν ανάμεσα στις δυό αυτές ώρες,
σάν όρμητικό ποταμάκι μέσ’ στα βράχια. Είναι καλή ή
πειθαρχία αυτή για την τέχνη παρά να κλείνει τις προσπά-
θειές της μέσα σε άδιαπέραστα όνόρα. ‘Ετσι μπορούμε να
πούμε πώς ή φτώχεια είναι δάσκαλος όχι μόνο της σκέψης,
μά και του ύπνου. Μαθαίνει την εγκράτεια στο πνεύμα, όπως
στο σώμα. ‘Οταν ό χρόνος είναι όρισμένος και τα λόγια
μετρημένα, δε λέει κανείς πολλά και παίρνει τή συνήθεια
να μη σκέπτεται παρά τα παραίτητα. Μ’ αυτόν τον τρόπο
ζει διπλά, ένω πρώτα δεν είχε καιρό να ζήσει.

Αυτό έγινε και με τον Κριστόφ. Κάτω από τό ζυγό, άπο-
κτοσε πλήρη συνείδηση της αξίας της ελευθερίας. Κι’ δε
σπαταλούσε τις πολύτιμες στιγμές του, σε έργα και λόγια
άνωφελα. ‘Η φυσική του τάση να γράφει με περιττή ελευ-
θερία, παραδομένος σ’ όλες τις ιδιοτροπίες μιιάς καθαρής
σκέψης, μά χωρίς έκλογή, βρήκε τό συγκρατητή της στην
ανάγκη να σκέπτεται και να κάνει όσο τό δυνατό περισσό-

τερα σ’ όσο τό δυνατό λιγώτερο χρόνο. Τίποτα δεν είχε
τόση έπιρροή στην καλλιτεχνική και ήθική του ανάπτυξη :
—ούτε τα μαθήματα των δασκάλων του, ούτε τό παρά-
δειγμα των άριστουργημάτων. ‘Απόκτησε στα χρόνια εκεί-
να, όπου πλάθεται ό χαρακτήρας, τή συνήθεια να θεωρεί
τή μουσική όρισμένη γλώσσα, πού κάθε της νότα έχει και
μιάν έννοια. Και σύγχρονα άρχισε να μισεί τους μουσικούς,
πού μιλάνε για να μην πούν τίποτα.

‘Ωστόσο οι συνθέσεις πού έγραφε βρισκόταν πολύ μα-
κριά από τό να τον εκδηλώνουν τέλεια, γιατί κι αυτός ό
Ίδιος βρισκόταν πολύ μακριά από τό να είναι εκδηλωμένος
τέλεια. Τριγύριζε μέσα στο σωρό των άποκτημένων αιστη-
μάτων, πού ή ανατροφή έμπνέει στο παιδί, σε δεύτερη φύ-
ση. Δεν είχε παρά μόνο την αυτογνωσία της άληθινής του
υπαρξης, χωρίς να χει νοιώσει ακόμα τα πάθη της εφηβικής
ήλικίας, πού ξεγυμνώνουν την προσωπικότητα από τα δανει-
σμένα ρούχα της, όπως ό κεραυνός καθαρίζει τον ουρανό
από τους κηπούς, πού τον σκεπάζουν. Σκοτεινά και συμπε-
ρασματικά προαισθήματα ανακατευόταν μέσα του με παρά-
ξενες αναμνήσεις, από τις όποιες δε μπορούσε να χωριστεί.
Θύμωνε με τον έαυτό του για τα ψέμματ’ αυτά. ‘Απεπι-
ζόταν να βλέπει πόσο κατώτερα ήταν εκείνα πού έγραφε
από κείνα πού σκεπτόταν. ‘Αμφέβριζε πικρά για τον έυ-
τό του. Μά δε μπορούσε να υποχωρήσει σ’ αυτή την ήλιθια
πρόφαση. Λύσσαγε να κάνει καλύτερα, να γράφει μεγάλα
πράματα. Και πάντα αποτύχαινε. ‘Υστερ’ από μιιά στιγμή
όνειροπολήματος, όσο έγραφε, έβλεπε πώς ένενο πού είχε
γράψει δεν άξιζε τίποτα. Τώγκιζε, τώκαιγε. Και για ναπο-
τελειώσει τή ντροπή του, έπρεπε να δει άκέραια, χωρίς να
μπορεί να τάφανίσει, τα έπίσημα έργα του, τα πιδ μέτρια
άπ’ όλα,— τό κοντσέρτο : ό Βασιλικός ‘Αητός, για τα γε-
νέθλια του δούκα, και τό επιθαλάμιο : ό ‘Υμέναιος του
Πάλλαντα, πού τώγραφε για τους γάμους της πριγκίπισσας
‘Αδελαΐδας,— πολυέξοδα τυπωμένα, σε πολυτελείς εκδόσεις,
πού θα διακρινόταν την κουταμάρα του στούς έρχόμενους
αίώνες. Κ’ έκλαιγε γι’ αυτό από ταπεινώση.

Πυρετώδεια χρόνια! Καμιά ξεκούραση, καμιά άνεση!
Τίποτα πού να δικαιοεδώζει τον άκούραστο αυτό δουλευτή.
Όυτε παιχνίδια, ούτε φίλοι. Πώς ζούσε; Τίπόγεμα, την
ώρα πού τάλλα παιδιά διασκεδάζουν, ό μικρός Κριστόφ, με
τό μέτωπο ζαρωμένο από την προσοχή, κάθεται μπρός στο
αναλόγιο της όρχήστρας, μέσα στη σκοτισμένη και κακο-
φωτισμένη σάλα του θεάτρου. Και τό βράδυ, όταν τάλλα
παιδιά κοιμούνται, είναι ακόμα εκεί, κούνητος στην καρέ-
κλα του και μαζεμένος από την κούραση.

Κομμά οικειότητα με τάδέλφια του. ‘Ο ‘Ερνέστος, ό
δευτερότοκος, ήταν δώδεκα χρονών. Κατεργάρης, κακός
κι’ αδιάντροπος, πέραγε τις μέρες του με παλιόπαιδα σάν
κι αυτόν, πού με τή συναναστροφή τους είχε πάρει όχι μόνο
κακούς τρόπους, μά και συνήθειες έλευνές, για τις όποιες
ό χρηστός Κριστόφ, πού τέτοια πράματα ούτε καν είχαν
περάσει από τό μυαλό του, ένιωθε φρίκη. ‘Ο άλλος, ό

Ροδόλφος, ο ευνοούμενος του θείου του Θόδωρου, προοριζόταν για το εμπόριο. Ήταν φρόνιμος, ήσυχος, μά υπολογός. Νόμιζε τον εαυτό του πολύ ανώτερο από τον Κριστόφ και δεν ανεχόταν την επιβολή του στο σπίτι, μ' όλο που έδρισκε φυσικό να τρώει το ψωμί του. Είχε τις μνησικακίες του θείου του του Θόδωρου⁽¹⁾ και του Μελσιώρ⁽²⁾, που ήταν κατά του Κριστόφ, κ' επανειλάμβανε τις γελοίες φλυαρίες τους. Κανέν' από τα δυο αδέρφια δεν αγαπούσε τη μουσική. Κι ο Ροδόλφος προτιμούσε να την περιφρονεί, σαν το θείο του από μιμητικό πνεύμα. Στεναχωρημένος από την επιτήρηση και τις επιπλήξεις του Κριστόφ, που έπαιρνε στα σοβαρά το ρόλο του οικογενειάρχου, οι δυο μικροί είχαν επιχειρήσει να επαναστατήσουν. Μά ο Κριστόφ είχε καλές γροθιές και τη συνείδηση του αξιώματός του. Έκανε τους μικρότερους του να περπατάνε καλά. Μά κ' εκείνοι έκαναν τα δικά τους. Γελούσαν με την ευκολοπιστία του, του ζήτησαν δίχτυα, που έπεφτε μέσα πολλές φορές. Του έπερναν με βία λεπτά, έλεγαν φέμματα αδιάντροπα και γέλαγαν μαζί του πίσω από την πλάτη του. Ο καλός Κριστόφ αφιλότιμος ήταν πάντα' είχε τόση ανάγκη να τον αγαπούν, που ένας τρυφερός λόγος έφτανε για να διαλύσει τη μνησικακία. Τους τα συχώραγε όλα για λίγη αγάπη. Μά η πίστη του κλονίστηκε σκληρά, από τότε που τους άκουσε να γελάνε με την κουταμάρα του, ύστερ' από μιὰ σκηνή με ψεύτικα άγκυαλισμάτα, που τον είχαν συγκινήσει ως το κλάμμα. Αυτόν τον τρόπο είχαν σοφιστεί για να του πάρουν ένα χρυσό ρολόι, δώρο του δούκα, που επιθυμούσαν πολύ. Τους περιφρονούσε κι όσotόσο εξακολουθούσε ναφίνεται να τον γελούν, από κλίση ακατανίκητη να πιστεύει και ναγαπάει. Τό ήξερε, θύμωνε με τον εαυτό του κι αποτελειωνε από τοξύλο ταδέφια του, όταν ξαναανακάλυπτε πως είχαν παίξει μαζί του. Σε λίγο, κατάπινε πάλι το πρώτο άγκυλισμα, που του πέταγαν.

Μιά πιό πικρή λύπη τον περίμενε. Έμαθε από αξιόπιστους γείτονές του πως ο πατέρας του μιλαγε άσκημα γι' αυτόνε. Ο Μελσιώρ, αφού έγινε ένδοξος από τις επιτυχίες του γιού του, είχε την έλεεινή αδυναμία να τον ζηλεύει. Προσπαθούσε να μικραίνει την αξία τους. Ήταν αξιολύπητος. Του σήκωναν τους ώμους με περιφρόνηση. Αυτός όμως δε θύμωνε, γιατί δεν ήξερε τί έκανε κ' ήταν έρεθισμένος από τον ξεπεσμό. Ο Κριστόφ σώπαινε. Φοβόταν, αν μιλαγε, μ'ην πει πράματα πολύ σκληρά. Μά είχε την καρδιά πληγωμένη.

Πόσο θλιβερά ήταν τα οικογενειακά εκείνα δείπνα, το βράδυ γύρω στη λάμπα, στο λεκιασμένο τραπεζομάντηλο, ανάμεσα στο θόρυβο, που έκαναν οι μασέλες των ανθρώπων εκείνων, που περιφρονεί, λυπάται, μά και αγαπάει μ' όλα αυτά! Μόνο με την καλή του τη μαμά ο Κριστόφ ένοιωθε ένα δεσμό κοινής τρυφερότητας. Μά η Λουίζα, όπως κι αυτός, απόκανε όλην την ημέρα. Και το βράδυ ήταν οδυσμένη, δεν έλεγε τίποτα σχεδόν κι αποκοιμιόταν στην καρέκλα της, ύστερ' από το φαί, μπαλώνοντας κάλτσες. Έπειτα,

(1) Οι ιδέες του ήταν τόσο έλτεινές, που ο Κριστόφ ένα βράδυ δεν κρατήθηκε και τον έφτυσε στα μούτρα.

(2) Ο πατέρας του Κριστόφ.

ήταν τόσο καλή, που δεν φαινόταν να κάνει διάκριση στην αγάπη της για τον άντρα της και τους τρεις γιούς της. Τους αγαπούσε όλους ίσα. Ο Κριστόφ δεν έδρισκε σ' αυτήν την εμπιστοσύνη, που τόσο είχε ανάγκη.

Έτσι, κλεινόταν στον εαυτό του. Σώπαινε έλόκληρες μέρες, συμπληρώνοντας τη μονότονη και καταθλιπτική του προσπάθεια μ' ένα είδος λύσσας σιωπηλής. Μιά τέτοια κατάσταση ήταν επικίνδυνη για ένα παιδί, σε ηλικία κρίσιμη, όπου ο οργανισμός, πιό ευκίστητος, είναι εκτεθειμένος σ' όλες τις αιτίες της καταστροφής και κινυνεύει να παραμορφωθεί για όλη την άλλη ζωή. Η ύγεια του Κριστόφ υπέφερε σοβαρά. Είχε κληρονομήσει από τους δικούς του στέρεα κόκκαλα, σάρκα γερή και άρτια. Μά το ρωμαλέο αυτό σώμα έδινε περισσότερη τροφή στον πόνο, όταν οι πολλοί κόποι κ' οι πρόωρες φροντίδες άνοιγαν καμμιά τρύπα—άπ' όπου μπορούσε να μπει. Από πολύ νωρίς, είχε νοιώσει μέσα του νευρικές ανωμαλίες. Πολύ μικρός είχε λιπέθυμιές, ταραχές, έμετους, όταν δοκίμαζε καμμιά δυσκολία. Έφτά η όχτώ χρονών, την εποχή που πρωτοφάνηκε σ' κοντσέρτο, ο ύπνος του ήταν άησυχος. Μίλαγε, φώναζε, γέλαγε, έκλαιγε, στον ύπνο του. Κ' η άρρωστη αυτή διάθεση άιανωνόταν κάθε φορά που δοκίμαζε συγκινήσεις. Έπειτα, ένοιωθε πόνους δυνατούς στο κεφάλι, τότε αϊφνίδιες σουβλιές στο σέβερκο και στα πλάγια του κεφαλιού, τότε βάρος άβάσταχτο.

Τά μάτια του τον πονούσαν. Στιγμές στιγμές, έμοιαζαν με κεφαλάκια καρφίτσας, που μαζευόνταν στο βάθος της τρύπας του ματιού. Θάμπωναν και δε μπορούσε πιά να διαβάσει, έπρεπε να σταματήσει μερικά λεπτά. Η λίγη και κακή τροφή και το άκανόνιστο της ώρας του φαγιού του κατάρρεφαν το γερό στομάχι. Άφανιζόταν από πόνους των σπλάχνων η από διάρροια έξαντλητική. Μά τίποτα δεν τον έκανε να πονάει περισσότερο από την καρδιά του. Ήταν τρελλά άκανόνιστη. Πότε πήδαγε με θόρυβο στο στήθος του τόσο, που να νομίζει κανείς πως θα σπάσει. Πότε μόλις χτύπαγε και φαινόταν πως σε λίγο θα σταματήσει. Τη νύχτα, η θερμοκρασία του παιδιού ανέβαινε τρομερά. Από το μεγάλο πυρετό έπεφτε στην άναιμία. Φλεγόταν, τουρτούριζε από το κρύο, άγωνιούσε, ο λάρυγγάς του μαζευόταν, ένας κόμπος στο λαιμό τον έμπόδιζε να αναπνέει. Φυσικά του έκαναν έντύπωση ό' αυτά. Δεν τολμούσε να πει στους δικούς του τί ένοιωθε. Μά το ανέλυε αδιάκοπα, με προσοχή που μεγάλωνε τους πόνους του η δημιουργούσε νέους. Πέρασε τη μιὰ ύστερ' από την άλλη όλες τις γνωστές άρρώστειες. Νόμιζε πως θα τυφλωνόταν. Κάπου-κάπου, τον έπιανε περπατώντας σκοτοδίνη και φοβόταν μ'ην πέσει άπότομα χάρω νεκρός, κοκκαλισμένος. Πάντα ο φριχτός αυτός φόβος μη σταματήσει στο δρόμο, μ'ην πεθάνει πρόωρα, τον στενοχωρούσε, τον πίεζε, τον κυνήγαγε. Ά! Άν έπρεπε να πεθάνει, τουλάχιστον όχι τώρα, όχι πριν νικήσει!...

Η νίκη. Η σταθερή ιδέα που τον φλέγει, χωρίς να το νοιώθει, που τον στηρίζει σ' όλες τις απογοητεύσεις, στους κόπους, στο σάπιο βάλο αυτής της ζωής! Σιωπηλή και δυνατή συνείδηση του τί θα γίνει άργότερα, τί είναι τώρα!... Τι είναι; Έγ' άρρωστο και νευρικό παιδί, που

παίζει βιολι στην όρχήστρα και γράφει μέτρια κοντσέρτα; —Όχι. Κάθε άλλο. Αυτό είναι η όψη, η εικόνα μις ήμερας. Δεν είναι το Είναι του. Δεν έχει καμμιά σχέση το βαθύ του Είναι και το τωρινό σχήμα του προσώπου και της σκέψης του. Τό ξέρει κι ο ίδιος. Άν δει τον εαυτό του στον καθρέφτη, δε θα τον γνωρίσει. Τό πλατύ και κόκκινο εκείνο πρόσωπο, τά πεταγμένα έξω φρύδια, τά μικρά μάτια, που είναι χωμένα μέσα, η μακρυά μύτη, χοντρή στην άκρη, με άνοιχτά ρουθιούνια, η βαρεία μασέλα, το πικρόχολο στόμα, όλη εκείνη η μάσκα, η άσκημη και πρόστυχη, είναι ξένη και γι' αυτόν τον ίδιο. Περισσότερο δεν άναγνωρίζει τον εαυτό του στα έργα του. Κρίνεται μόνος του, ξέρει τη μηδαμινότητα εκείνου που κάνει, εκείνου που είναι αυτή τη στιγμή. Και όμως είναι σίγουρος για κείνο που θα γίνει, για κείνο που θα κάνει. Μαλώνει καμμιά φορά τον εαυτό του για την πίστη αυτή, σ' να είναι φέμμα υπερηφάνειας. Και χαίρεται να ταπεινώνεται, να κοροϊεύεται πικρά, για να τιμωρείται. Μά η βεβαιότητα επιμένει και τίποτα δε μπορεί να την αλλάξει. Ό,τι και να κάνει, ό,τι και να σκέπτεται, καμμιά από τις σκέψεις του, από τις πράξεις του, από τά έργα του δεν κλείνει τον εαυτό του, δεν τον έκδηλώνει. Τό ξέρει, πιστεύει παράξενα πως τό καλύτερο δεν είναι εκείνο που είναι σήμερα, μά εκείνο που θα γίνει αύριο... Θα γίνει!... Καίγεται από την πίστη αυτή, μεθάει άπ' αυτό τό φώς! Ά! Φτάνει που τό σήμερα δεν τον έμποδίζει στο δρόμο του. Φτάνει που δεν πέφτει στα ύπουλα δίχτυα, που τό σήμερα δεν κουράζεται να στήνει κάτω από τά βήματά του!

Έτσι, ρίχνει τη βάρκα του στο κύμα των ήμερών, χωρίς να γυρίζει τά μάτια ούτε δεξιά, ούτε άριστερά, άκίνητος στο τιμόνι, με τη ματιά σταθερή και προσηλωμένη στο σκοπό, στο καιαφύγιο, στο τέλος, που μισοβλέπει άμυδρά. Στην όρχήστρα, ανάμεσα στους φλύαρους μουσικούς, στο τραπέζι, στη μέση των δικών του, στο παλάτι, όσο παίζει για τη διασκέδαση των πριγκηπικών ζοάνων, σκέπτεται τό προβληματικό αυτό μέλλον, τό μέλλον, που μπορεί να καταστρέψει για πάντα έν' άτομο.—τί πειράζει! Έκει ζει.

Είναι στο παλιό του πιάνο, στη σοφίτα του, μόνος. Η νύχτα πέφτει. Τό φώς, που πεθαίνει, της ήμερας γλυστράει στο τετράδιο της μουσικής. Βιάζει τά μάτια του να διαβάσει ως την τελευταία σταγόνα φωτός. Η τρυφερότητα των μεγάλων οδυσμένων καρδιών, που ξαναζούν στις άφωνες αυτές σελίδες, τον διαπερνάει γλυκά. Τά μάτια του γεμίζουν από δάκρυα. Του φαίνεται πως ένα δν αγαπημένο στέκεται από πίσω του, μιὰ αναπνοή χαϊδεύει τό μάγουλό του, δυο χέρια θάγκυαλισούν τό λαιμό του. Γυρίζει πίσω με κάποιον ρίγος. Νοιώθει, ξέρει πως δεν είναι μόνος. Μιά ψυχή, που αγαπάει και τον αγαπάει, εν' εκεί, κοντάτου. Στενάζει που δε μπορεί να την πιάσει. Κι όμως η σκιά αυτή της πίκρας, μαζί με την έκστασή του, έχει μιὰ κρυφή γλύκα. Άκόμα κ' η θλίψη είναι φωτεινή. Σκέπτεται τους αγαπημένους του βασάλτους, τά φευγάτα πνεύματα, που η ψυχή τους ξαναζει στις μουσικές αυτές που έζησεν η ζωή τους. Με την καρδιά φουσκωμένη από αγάπη, σκέπτεται την υπεράνθρω-

πη ευτυχία, που θα δοκίμασαν οι δοξασμένοι αυτοί φίλοι, αφού η ανταύγεια της ευτυχίας τους είναι ακόμα τόσο φλογερή. Όνειρεύεται να γίνει σαν κι αυτούς, να χτινοβολεί την αγάπη που μερικές χαμένες άχτιδες της φωτίζουν την άθλιότητα του μ' ένχ θεο γέλιο. Να γίνει κι αυτός θεός, να γίνει έστία χαράς, να γίνει ήλιος ζωής!..

Άλλοίμονο! Άν μιὰ μέρα γίνει σαν κι αυτούς που αγαπάει, αν φτάσει τη φωτεινή εκείνη ευτυχία, που επιθυμεί, θα δει τό ειροπόλημά του...

(Μετάφραση)

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

JEAN MORÉAS

ΟΙ ΑΓΑΘΕΣ ΘΥΜΗΣΕΙΣ

Τόν ούρανό ιδριδώνοντας των μαύρων στοχασμών μας, ξανά τους αναστάσιμους σθηστούς ήλιους ξυπνώντας, άπκυτα άπ' τον όρλίζοντα της σκέψης μας διαβαίνουν, μ' ένα χαμόγελο αγαθό 'στ' άζάρωτά τους χείλια.

Τό βλέμμα τους εν' η αύγή κι' η δόξαγουρή τους χαίτη δόλαστραφτη είναι, τό αυγάσμη παρόμοια των λαμπάδων' τό βλέμμα τους εν' η νυχτιά και 'στον άδρον αυχένα γαλοζικ πέφτει η κόμη τους, γαλάζια σαν κοράκι.

Σε συμφωνίες παθητικές αρχαίων ανακρουσμάτων λικνίζουν τις καρδιές μας, πλήξη ξεχειλές, κι' ακόμα, μαλακά τις θανατερές πληγές μας περιδέουν'

τά δάκρυα αυτές πάνω 'στα βλέφάρά μας θα στεγνώσουν —της Όμορφιάς και των άνθων ο τρυγητής, ο Χρόνος, 'στη γέριχη όψη τους σκορπάει τό πιό δροσάτο χρώμα.

(Les Syrtes)

ΜΙΛΕΙ ΕΝΑ ΚΟΡΑΣΙ

Τά μάραθα μου μαρτυρούν : «—Τό ξέρεις πόσο σέ λαχταράει ; πιστός στέκει 'στον όρισμό σου. Σύρε να τοιμαστής, να βγής 'στον έρχομό του! » Τά μάραθα μονάχα να πλανεύουν ξέρουν. Ό Κύριος άς σχωρέση την ψυχή μου!

Οί παρχαλιές μου μαρτυρούν : «—Γιατί, γιατί να στέρξης και γιατί να πιστευτής ; Μ' έναν άπόμαχο στεγγό μοιάζει η καρδιά του.» —Ό παρχαλιές μου, άργά που μου τό μαρτυράτε ! Ό Κύριος άς σχωρέση την ψυχή μου!

Οί άλισφακιές μου μαρτυρούν : «—Μή τον προσμένης, κι' αποκοιμήθηκε μέσα σε άγκάλες ξένες! » —Ό άλισφακιές, πανετικές άλισφακιές μου, όλες να σάς περάσω μέσα 'στα μαλλιά μου ! Ό Κύριος άς σχωρέση την ψυχή μου!

(Le Pèlerin Passioné)

(Μετάφραση)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

NIKOLAUS LENAU

ΚΑΤΑΧΝΙΑ

Θάβονται εντός σου, καταχνιά,
Με τὰ ποτάμια οἱ κάμποι
Και με τὰ δάση τὰ βουνὰ
Και τὸ ἡλιοφῶς δὲ λάμπει.

Πάρε στὴ μαύρη σου νυχτιά
Τὴ γῆ μακρὰ ἀπὸ μένα,
Κι' ὅ,τι μοῦ θλίβει τὴν καρδιά
Κι' αὐτὰ τὰ περασμένα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΑΛΤΟΥ

1

Ὁ ἥλιος πάει νὰ δύσῃ, ἡ μέρα
Κουρασμένη ὑπνώνει πιά,
Οἱ λιτὲς γέρνουν στὸν ἀγέρα
Πρὸς τὸ βάλτο ἐδῶ βαθειά.

Κ' ἐγὼ πρέπει νάμαι μόνος:
Κύλα, δάκρυ μου, πικρά!
Κλαίνε οἱ λιτὲς κ' εἶναι ὄλο πόνος,
Σιγοτρέμει ἡ καλαμιά.

Ὅμως στὸν καῦμό μου αἰώνια
Ρίχνεις, Μακρινή, ἕνα φῶς,
Ὡς ἐδῶ μέσα ἀπ' τὰ κλώνια
Φέγγει τὸ ἄστρο τῆς νυχτός.

2

Ὁ ἥλιος γέρνει πιά,
Σύννεφα περνᾶνε
Ὡ τί θλιβερά
Οἱ ἀνεμοὶ βογγᾶνε.

Ἄστραπες ψηλά
Τὸν αἰθέρα σκίζουν,
Στὸ νερὸ γοργὰ
Πάνω ἀντιφεγγίζουν.

Και στὴν τρικυμιά
Λέω πὼς βλέπω ἑσένα,
Νάχης τὰ μαλλιὰ
Στὸ βορριά λυμένα.

3

Νέφη τρέχουν, σκοτεινιάζει,
Κι' ἀρχινᾶει πάλι ἡ βροχή,
«Βάλτε,» ὁ ἀνεμος στενάζει,
«Ποῦ ἔναι τοῦ ἄστρου ἡ ἀντιλαμπή;»

Τὴ σβουσμένη ἀναζητάει
Λάμψη στὰ θολὰ νερά.
Ὁ ἔρωτάς σου ἄχ δὲ γελᾶει
Στὴν πικρὴ ποτὲ καρδιά!

FERDINAND VON SAAR

ΦΥΣΕΩΣ ΑΙΣΘΗΣΙΣ

Στὴν πλέρια τοῦ εἶναι μου ἡδονή
Και με μακάριο, ὦ Φύση, πόθο,
Νᾶμαι με σένα ἕνα μὲν,
Αὐτὲς τὲς μέρες νοιώθω.

Ἐσχῶ ἀγωνίες, ἔσχῶ καύμους
Και κάθε ἀνθρώπινη φρονιῖδα,
Και βρίσκω γιὰ ὄλους τοὺς καιροὺς
Στὸν κόρφο σου, σὰ μιὰν αἰγίδα.

Πνίγω στὰ στήθια μου βαθειά
Κάθε μου ἀνησυχία καὶ πόνο,
Κι' ὄλοένα νοιώθω χαρωπά:
Πὼς ζω ἔτσι, γιὰ νὰ ζω καὶ μόνω.

Νὰ ζω σὰ φύλλο στὸ κλωνί,
Μὴ μαρτυρώντας ἄλλο νέο,
Παρὰ σὲ μιὰ βραδυὸν πνεύ,
Γλυκὸ ἕνα θάνατο κοὶ ὄρατο.

ΣΥΡΜΑΤΩΝ ΗΧΟΙ

Ὡ μαύρα σύρματα, ποῦ πάτε
Μακρὰ ὄσο φτάνει μου ἡ ματιὰ,
Στὸν ἀνεμο πὼς τραγουδατε,
Ὅταν σὰν κόρδες σὰς χτυπᾶ!

Ἄπ' τὸ στριγγὸ παράπονό σας
Τὴ ἦχος παράξενος ξυπνᾶ,
Θαρρεῖς μιλάνε στὸν παλμό σας
Τὰ ὄσα σὰς εἶπαν μυστικά.

Τρέμουν θαρρεῖς ὄλα τὰ πάθη
Και τρέμουν ὄλες οἱ χαρές,
Ποῦ ἀπὸ καρδιῶν μυριάδων βᾶθη
Σ' ἄλλες πηγαίνειτε καρδιές.

Κ' ἔτσι, παράξενά σκιρτᾶτε
Σὲ κάθε ἀνέμου προσταγή
Και μες στὰ μάκρη τραγουδαίτε,
Ἄρπα τοῦ κόσμου αἰολική!

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

WALTER von MOLO

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ὁ Ρομὰν Μετωνώρ, ὁ γιατρός, στέκεται πλάι στὸ ξε-
στρωμένο κρεββάτι τῆς πεθαμένης γυναίκας του κι' ἀφο-
κράζεται. Ἡ μαύρη μοναξιά τὸν πνίγει. Ἀπὸ τὸ παρά-
θυρο τῆς κἀμάρας βλέπει τὸν ὑπερῦθρον οὐρανὸ τῆς νύ-
χτας, ποῦ ἀντιφεγγίζει τὲς φωτιές τὲς ἀναμμένες στὰ νεκρο-
ταφεῖα. Μ' ἕνα βαθὺ στεναγμὸ ρίχνεται πάνω σ' ἕνα
κἀθισμα' κοιτάζει ἐπίμονα τὰ λευκὰ νεκροσέντονα, στὰ
ὁποῖα ἡ γυναίκα του, πάνω στὴν ἀγωνία τῆς τοῦ θανάτου,
ἔδωσε τὸ σχῆμα τοῦ κορμιοῦ τῆς.

Ὁ κρότος στὴ διπλανὴ κἀμαρα ἐπαναλαμβάνεται. Πη-
γαίνει πασπατευτὰ μες τὸ σκοτάδι πρὸς τὴν πόρτα καὶ τὴν
ἀνοίγει.

«Ποῖος εἶναι;»

Εἰς ἀπάντησιν ἀκούει μιὰ βαρεῖαν ἀναπνοὴ καὶ τὸ σιγα-
λὸ τῆς ἐνὸς ρολοιοῦ, ποῦ δὲν εἶναι πάντως μες στὴ δική
του κἀμαρα.

«Ποῖος εἶναι; ξαναρωτᾷ καὶ βάζει τὸ χέρι του στὴν
πίσω τσέπη του γιὰ τὸ ρεβόλβερ. «Ὅποιος ἐνεργεῖ ἕναν-
τίον τοῦ κινδύνου τῆς ἐπιδημίας, εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθερος
κατὰ τὸ νόμο!»

«Ἀνάψετε φῶς!»

Μιὰ πίεση στὸ κουμπὶ καὶ τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς τῆς λάμ-
πας τοῦ γραφείου πηδᾷ λαμπερὸ μες-στὸ σκοτάδι.

Μιὰ μαυροντυμένη κυρία στέκεται μπρὸς του. Ἀναμε-
τριῶνται μετὰ τὸ βλέμμα. Ὁ συντριμμένος ἄνθρωπος βγάξει
τὴ μάσκα, ποῦ φορεῖ ὡς ὁ πιὸ περιζήτητος γιατρός τῆς
περιφέρειας Ὀστρωφ. Ἡ γυναίκα ποῦ στέκεται μπρὸς του
εἶναι νέα καὶ ὁμορφή.

«Συγχωρήσετέ με», εἶπε με φωνὴ στενοχωρημένη, «ἡ
πόρτα ἦταν ἀνοιχτὴ καὶ δὲ συνάντησα κανένα σ' ὄλο τὸ
σπίτι.»

«Οἱ ἄνθρωποι μου ἔφυγαν ὄλοι, μόλις ἀρρώστησε ἡ
γυναίκα μου.» Ὁ Ρομὰν Μετωνώφ ἔκανε ἕνα βῆμα πίσω.
«Ἐπέθανε ἀπὸ τὴν ἐπιδημία», εἶπε με περίσκεψη, «δὲν
ἔχω καμμιάν ἰατρικὴ συμβουλή, ποῦ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν
κίνδυνο τῆς μεταδόσεως.»

«Ἐρῶ πὼς ἡ γυναίκα σας πέθανε ἀπὸ τὴ χολέρα—γι'
αὐτὸ εἶμαι δῶ.»

Ὁ Ρομὰν Μετωνώφ δείχνει μιὰ πολυθρόνα κ' ὕστερα
κάθεται κι' αὐτός. Ἀπὸ τὸ δρόμο ἰκούνταν τὰ βαρεῖα
βῆματα τῶν νεκροφορέων.

«Ἦμουν τὸ ἀπόγεμα στὸ νεκροταφεῖο», εἶπε, «τὰ φέ-
ρετρα εἶναι στοιβαγμένα κατὰ ἐκατοντάδες. Οἱ καλεσμένοι
σκορπίζονται ἔξω στοὺς ἀγρούς, τραγουδοῦν ἐκκλησιαστικά
ᾠσματα, πίνουν σνάψ καὶ κλαίνε.»

Κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα ἀκούονται φωνές καὶ διαπερα-
στικές κραυγές. Ἐνα τζάμι σωριάζεται σὲ θρύψαλα. Συγ-
χρόνως πέφτουν πέτρες μετὰ ὑπόκοφο κρότο πάνω στὰ χαλιά.

«Ὁ κόσμος ἀποδίδει σὲ μᾶς τὸν γιατροῦ τὴν ἐπιδη-
μία! Ὁ καὶνός οὗτος λαὸς πετροβολᾷ τὰ παράθυρά μας...»
Ἐνας καλπασμὸς ἀλόγων ξεχωρίζει καθαρὰ ἀπὸ τὸ δρόμο.

«Κοζάκοι!»

«Τώρα ξέρω, ποῦ σὰς ἔχω δεῖ, εὐγενεστάτη.»

;

«Στὰ γυμνάσια ἱππικοῦ τοῦ συντάγματος τῆς σωματο-
φιλακῆς φέτος τὴν ἀνοιξη, στὴν ἐρητὴν ὑπὲρ τῶν πεσόν-
των.»

Ἐκείνη νεύει ἀργά. «Ὁ ἄνδρας μου ἦταν ὁ πρῶτος
νεκρὸς στὸ Πόρο-Ἀρθούρ.» Τὸ βλέμμα τῆς τρυπνίζει τὴν
ψυχὴ του.

Περνοῦν κάμποσα λεπτά.

Ἀπὸ τὸ σπασμένο παράθυρο μπαίνει ἕνας ψυχρὸς ἀέ-
ρας· εἶναι μιὰ τεματώδης ἀπόλνοια ποῦ ἔρχεται ἀπὸ ἕνα
παραπόταμο τοῦ Νέβα, στὰ νερὰ τοῦ ὁποῖου φαίνονται,
ἐδῶ καὶ μέρες, οἱ πέτρινες πλάκες μετὰ τὴν ἐπιγραφή: «Κλά-
ψε, σύντροφε, ἅμα μετ' ἐμῶς.»

Τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Μετωνώφ ἀπλώνεται πασπατευτὰ πρὸς
τὸ χέρι τῆς. Χαϊδεύει συμπονετικὰ τὰ μακρὰ ἄ της δάχτυ-
λα. Δὲν ἔχει ἄλλον τρόπο παρηγορίας.

Ἡ Σάσσα Κρουλώφ λέει σιγά:

«Ἀγαπούσατε πολὺ τὴ γυναίκα σας. Τὸ ξέρω. Σὰς εἶχα
δεῖ συχνὰ στὸ θέατρο κι' ἔξω στὴν κοινωνία. Ὁ ἄνθρωπος,
σὰν ἀγαπᾷ, μᾶς δίνει θερμότητα καὶ γαλήνη. Κάθε ὥρα
πὺ ἡ γυναίκα εἶναι μόνη, περιμένει τὸν ἄνδρα τῆς. Εἶναι
ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸν εἰσαυτὸ τῆς, τὸ κεφάλι μετὰ τὸ ὁποῖο σκέ-
πεται ἡ καρδιά τῆς. Γνωρίζει τὸ βῆμα του, τὸν τρόπο ποῦ
ἀνοίγει τὴν πόρτα. Τρέχει κατ' ἀπάνω του, περνᾷ τὸ χέρι
τῆς γύρω του σφιχτὰ κι' αὐτὸς μόνος τότε καταλαβαίνει πὼς
ἔχει σπῆτι. Μετὰ ἀπαλὸ χέρι χαϊδεύει τὸ κουρασμένο του μέ-
τωπο. Εἶναι ἕνα χᾶδι τῆς ψυχῆς του, μιὰ ἔνωσις σωμάτων.»
Ὁ Ρομὰν Μετωνώφ ἀναστενάζει. Πιέζει τὲς τρέμονες πυγ-
μές του πάνω ἀπὸ τὰ πονεμένα μάτια τῆς ἐκείνη ἑξακο-
λουθεῖ: «Συγχωρήσετέ με ἂν σὰς προξενῶ πόνο, μὰ ἡ ἀγά-
πη τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ αὐτὴ, ὅσο κι' ἂν ὁ καθένας πι-
στεύῃ μόνος στῆς δικῆς του ἀγάπης τὴν ἀξία: Ὅπως ἀγα-
πίσσασε σεις, ἀγαπίομασε κι' ὁ ἄνδρας κ' ἐγὼ, ἀγαπιῶν-
ταν χιλιάδες ἄλλοι σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ποῦ τώρα πιά ἐχά-
θηκαν...»

Ὁ Ρομὰν Μετωνώφ τρίζει τὰ δόντια του· τὴν λιποψυ-
χία του ὡς γιατροῦ συνοδεύει κ' ἡ λιποψυχία του ὡς ἀνθρώ-
που. Γιατί νὰ πεθάνῃ ἡ γυναίκα του; Γιατί; Γιατί τὸν
βασανίζει αὐτὴ ἡ ξένη; Τί γροεῖ;

«Στὴν ἀρχὴ τὸ βαστᾷ κανεῖς. Τότε ἔχει τὸ πένθος του,
ποῦ τὸν ξεγελᾷ σὰ μιὰ συνέχεια τῆς ἀγάπης. Ὑστερα ὁμως
ἔρχεται καὶ μᾶς μένει ἡ μεγάλη γαλήνη, ἡ τρομερὴ εὐτυχία
τῆς λησμονίας· τότε δὲ βλέπει πᾶς κανεῖς τοὺς νεκροὺς καθα-
ρὰ μπροστά του, καταβάλλει προσπάθειες γιὰ νὰ ξαναφέρῃ
στὴν ἀκοή του τὸν ἦτο τῶν ἀγαπημένων φωνῶν. Ὁ βᾶ-
ναυσος κόσμος ἑξακολουθεῖ τὸ δρόμον του καὶ μᾶς ξυπνᾷ
ἐπιθυμίες κ' ἐλπίδες ποῦ πρὶν δὲ θέλαμε νᾶχωμε, γιὰτι πι-
στεύομε πὼς χρεωστοῦμε πίστη στὸ νεκρὸ. Ὁ νεκρὸς ὁμως
εἶναι ἕνας σωρὸς γλωσσῶν κοκκάλων, ποῦ δὲν ἔχει τίποτε
γιὰ τὴ λαχτάρα καὶ τὴν ἀγάπη μας, ποῦ τόσο περισσότερο
μᾶς φλογίζουν, ὅσο μένομε περισσότερο μόνοι...»

Τὰ χέρια τῆς γυναίκας σὺν πᾶσι τῶν σπασμωδικῶν, ἐνῶ κοι-
τάζει μπρὸς τῆς.

«Τί είναι ο γρήγορος θάνατος; Μιά ευτυχία! Η μεγαλύτερη ευτυχία ο' αυτόν τον κόσμο! Και να μένη κανείς γι' αυτήν την «ευτυχία» είναι η σκληρότερη τύχη. Είναι πολύ πικρό, πού ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζή χωρίς τον άλλο, πού είναι άχρηστη ή γυναίκα πού δεν αγαπά».

«Μά και στον άνδρα τὸ ἴδιο συμβαίνει».

«Ο άνδρας μπορεί να ζητήσει τὸ θάνατο και σὸ ἐπάγγελμά του! Μπορεί να σκεπασθῆ τὴ δειλία του!»

«Ο Ρομάν Μετσινώφ γύει».

«Η Σάσσα βυθίζει τὰ δάχτυλά της σὸ μπράτσο του:

«Πάρτε με μαζί σας! Θέλω νὰ περιποιηθῶμαι τοὺς ἀρρώστους...»

«Η σκέψη, νὰ γίνῃ καμμιά Σαμαρίτις, είναι ὠραία, εὐγενεστάτη, ὅμως ἡ ἐκτέλεση είναι δύσκολη και τὸ τέλος πολὺ ἄσχημο. Οἱ παράγκες τῶν χολεριώντων είναι γεμάτες: ὑπάρχουν λίγοι γιατροὶ και ἡ μεταδοτικότης είναι μεγάλη.»

«Εκείνη λέρνει μπρὸς στὰ γόνατά του. Σηκώνει τὰ σταυρωμένα χέρια της ζητιάνικα πρὸς αὐτὸν και στενάχει σὲ μιὰ μεγάλη ἀγωνία.»

«Πάρε με μαζί σου, Ρομάν Μετσινώφ! Ένας γιατρός πρέπει νὰναι καλός: πρέπει νὰ πρὶ θῆν τοὺς πόνοους και νὰναι φιλέσπλαχος. Πῶρε με μαζί σου! Δὲν μπορῶ νὰ ζῶ μονάχη μου: δὲ βλέπω πιά τὸν ἄνδρα μου! Πάμε ἐμεῖς οἱ δύο μας μαζί! Πάμε μαζί! Έκει ψηλά περιμένει ὁ ἄνδρας μου! Πῶρε με μαζί σου! Σήκωσε με στὰ μπράτσα σου, Ρομάν Μετσινώφ, και ἰηγαίνε με ἐκεῖ ψηλά! Ρομάν Μετσινώφ, πάρε με μαζί σου. Πάρε με μαζί σου!»

Βυθίζει τὸ ὑγρὸ ἀπὸ τὰ δάκρυα κεφάλι της στὰ γόνατα τοῦ ἀνδρὸς και τὸν ἀγκαλιάζει. Τὸ ἐγκαταλειμμένο σῶμα της ζητιανεύει ἐπιμονα θερμότητα και ὑποστήριξη. Ὁ ἐγκαταλειμμένος περιῶ τὸ χέρι του γύρω της: κι' αὐτὸς γυροῦει θερμότητα: χαϊδεύει τὴ χωρίστρα τῶν μαλλιών της. Έκείνη τρέμει σύγκορμα: τὰ δάχτυλά της μ' εὐγνώμονη ἀλλοφροσύνη ἀναρριχῶνται πασπατευτὰ κατὰ μῆκος τοῦ σασκίου του.

«Εἶσαι καλός... σὰν τὸν... ἄνδρα μου...»

(Μετάφραση)

ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΩΡΚΟΣ

ΘΕΑΤΡΟ

(ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «Τὸ ἀνθρώπινο» — Δράμα εἰς 3 πράξεις).

Στις 20 τοῦ περασμένου μῆνα ἀνεβίασθη στὸ «Ἀθήναιον» ἀπ' τὸν θίασο Βεάκη-Νέζερ, τὸ καινούριο δρᾶμα τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου «Τὸ ἀνθρώπινο», πού ἐσημείωσε ἀρκετὴν ἐπιτυχία: Πρόκειται γιὰ ἓνα δρᾶμα ἀρκετὰ πρωτότυπο, πολὺ καλογραμμένο και, ἴσως, ἓνα ἀπ' τὰ καλύτερα θεατρικὰ ἔργα τοῦ κ. Ξενοπούλου.

Ὁ νομικὸς Χρήστος Καστάνης, ὁ ἦρως τοῦ ἔργου, ἓνας ἄνθρωπος πού πάσχει ἀπὸ καρκίνο και εἶναι καταδικασμένος ἀπ' τὴν ἐπιστήμη, ἐνῶ στὴν ἀρχὴ τρέμει μπροστὰ στὴν ἰδέα τοῦ θανάτου, πού τὸν βλέπει ἰσχυρὰ και προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ πληροφορηθεῖ ἀπ' τοὺς γύρω του τὴν πραγματικὴ κατάστασή του, ὅταν μαθαίνει τὴν ἀλήθεια, κάποια μεταβολὴ σημερινὴ γίνεται μέσα του: «Ὅ, τι συμβαίνει στοὺς πολλοὺς γέροντες, πού περιμένουν ἀτάραχοι «τὸ ἀνθρώπινο» τέλος, τὸ ἴδιο συμβαίνει και στὴν ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου: Ἀρχίζει νὰ συνηθίζει στὸ μοιροῖο, ἀποκρούει μιὰ δευτέστην ἐγχείρησή πού θὰ τοῦδινε πέντε-ἕξι μὴνῶν ζωὴ ἀκόμη και πού πρῶτα εἶχε ἀποφασίσει, ἐνῶ συγχρόνως μὲ μιὰ παράδοξη γαλήνη, ἀρχίζει νὰ φροντίζει γιὰ τίς ὑποθέσεις του, γιὰ τὸ ἔργο πού θάφῃσει πίσω του, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἀγαπημένης ἀνεψιάς του...»

Αὐτὴ είναι σχεδόν, μὲ δύο λόγια, ἡ ὑπόθεση τοῦ καινούριου ἔργου τοῦ κ. Ξενοπούλου. Τὸ θέμα εἶναι ἀρκετὰ πρωτότυπο, ὥστε θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ λιγώτερο μονότονο τὸ ἔργο. Στις δύο πρῶτες πράξεις τὰ πρόμματα λέγονται τόσο καλὰ και τὸ θέμα ἐξαντλεῖται τόσο, ὥστε θὰ μπορούσε, μὲ κάποιες μικρὲς προσθήκες στὴ δευτέστη, νὰ λείψει ἐντελῶς ἡ τρίτη πράξη, πού εἶναι ἡ πιὸ κουραστικὴ κ' ἡ πιὸ μονότονη ἀπ' τὸ ἓνα μέρος, ἐνῶ ἀπ' τ' ἄλλο, ὄχι μόνο

τίποτα δὲν προσθέτει στὸ ὅλο ἔργο, ἀλλὰ και ἐλαττωματικὸ τὸ κάνει. Ἀκόμη και κείνη ἡ σκηνὴ τῆς ἐνωσης τῆς ἀνεψιάς τοῦ Καστάνη μὲ τὸν νεαρὸ βοηθό του, (πού ἴσως μόνο γι' αὐτὴν νὰ γράφηκε ἡ τρίτη πράξη), φανταζόμαστε, πῶς ἦταν ἐντελῶς περιττὴ, τὴ στιγμὴ πού ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἀκόμη τοῦ ἔργου, ὑπονέσεται πολὺ ἰσχυρὰ τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἀγάπης.

Μὲ τὰ πάρα πάνω θέλομε νὰ δείξομε τὰ, κατὰ τὴ γνώμη μας, ψ γάδια τοῦ ἔργου, ἐλάχιστα ἄλλωστε μπροστὰ στὰ ἄπειρα προτερήματά του, γιὰ τὰ ὁποῖα κυρίως ἐπρόκειτο νὰ μιλήσομε: Ὁ διάλογος φυσικώτατος, πολὺ καλοβαλμένος, κάποτε ἐξαιρετος. Τὰ πρόσωπα πολὺ καλὰ ψυχολογημένα και, τὸ σπουδαιότερο, ἀληθινὰ. Ὁ ἦρως τοῦ ἔργου, ἓνας ἄνθρωπος ἀνώτερος, πού κάνει περισσότερὴν ἐντύπωση μέσα στὸ μικρόψυχο περιβάλλον πού κινεῖται, μᾶ: ἔκανε νὰ στοχαστοῦμε μὲ ἰκανοποίησιν τὴ δεξιότητα τῆς τέχνης τοῦ συγγραφέα τοῦ «Κόκκινου Βράχου». Κ' οἱ ἄλλοι χαρακτήρες του: ὁλοζώντανοι: Ὁ ναυαγισμένος ἀδερφός, ἡ ἀδερφή, ἡ Θεσία Εὐλαλία, ἡ Φλώρα, ὁ Κώστας. Ὁ κι' αὐτὴ ἡ ὑπέρτερια ἀκόμη. Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ ἐξάρθουμε ἰδιαίτερα μερικὲς σκηνὲς τοῦ ἔργου, πού, χωρίς ὑπερβολὴ, θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηριστοῦν ἀριστοτεχνικῶς. Τέτοιες μᾶς φαίνονται στὴν πρώτη πράξη, ἐκεῖ πού οἱ γυναῖκες, ἐξουσίας τὸ μυστικὸ τῆς ἀρρώστειας τοῦ Καστάνη, προσπαθοῦν νὰ τοῦ τὸ κρύψουν, ἡ τελευταία τῆς πρώτης πράξεως—ὑποβλητικώτατη, καθὼς και στὴν τρίτη πράξη τὸ ξεχείλισμα τῆς ἀγάπης τῆς Φλώρας πρὸς τὸ θεῖο, τὴν ὥρα πού τὸν παρακαλεῖ, χύνοντας θερμὰ δάκρυα, νὰ κάνει «γιὰ χάρη της» κείνη τὴ δευτέστην ἐγχείρησιν.

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ξενοπούλου, εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἐμνηρευθεῖ ἀπὸ ἠθοποιὸ τοῦ ἀναστήματος τοῦ κ. Βεάκη. Εἶναι περιττὴ κάθε κρίση, γιὰ τὸ ἀληθινὰ ὑπέροχο παίξιμό του. Ὁ συγγραφέας, ὠρισμένως, ὀφείλει

πᾶρα πολὺ μέρος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου τοῦ στὸν ἐρημνευτῆ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι και οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ (ἐξαιρετικὰ καλὰ διηγεῖσμένοι) δὲν συνέβαλαν λιγώτερο στὴν ἀψήγη ἀπόδοση τῶν ῥόλων. Ὁ κ. Π. Καλογερίκος (Γιάγκος Δούκας), στὸ ρόλο τοῦ ναυαγισμένου ἀδερφοῦ, πολὺ καλός. Τὸ ἴδιο κι' ὁ κ. Ἡλίας Δεστούνης (Κώστας Νίκας), Ἀρκετὰ καλὲς ἐπίσης οἱ κυρίες Βασιλεία Στεφάνου (Θεσία Εὐλαλία), Ἀθανασία Μουστάκα (Φλώρα) και Στέλλα Γαλάτη (Εὐτυχία). Ἡ κυρία Λόλα Φιλίπιδου στὸ ρόλο τῆς ὑπέρτεριας Εἰρήνης, ἀρκετὰ συμπαθητικὴ.

N. X.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Μονάχα ἡ ἀποστολὴ δύο ἀντιτύπων λαβαίνεται ὑπ' ὄψη).

LOUIS ROUSSEL: «Grammaire descriptive du Roméique littéraire» — Paris. — Τὴ στιγμὴ πού ἡ κομικὴ ἐπίσημη Ἑλλάδα κυνηγᾷ και πάλι μὲ τρόπο ἀειδοθηνητο τὴν ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα, ἐνῶ γύρω ἀναβρῶνται πιά ἡ γλωσσικὴ ζωὴ, σὲ γῆ, σὲ οὐρανὸ, σὲ κῆμα, ἓνας ξένος ἐπιστήμονας βγάξει μιὰ γραμματικὴ τῆς γλώσσας μας αὐτῆς, τῆς φιλολογικῆς, τῆς γραμμῆς: πιά Ν:οελληνικῆς, νὰ ποῦμε.

Ὅσες γραμματικὲς τῆς Νέας Ἑλληνικῆς βγήκανε ὡ: τα τώρα, βασιζόντανε στὴν προφορικὴ γλῶσσα προπάντων. Ὁ κ. Ρουσσέλ, πρῶτος αὐτὸς, ἔει τὴ δόξα πῶς ἔγραψε γραμματικὴ τῆς γλωσσῆς, Ρωμαϊκῆς (du Roméique littéraire). Ἐξόν, λέει, ἀπὸ μερικὲς φράσεις ἀκουσμένες, τὰ παραδείγματα πού δίνει εἶναι ὅλα παρμένα ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες μας. Ἐκεῖ κάνει γιὰ τοὺς Γάλλους, μὰ και γιὰ τοὺς Ἑλληνες πού θέλουνε νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὴ φιλολογικὴ τους γλῶσσα, ἓνα βιβλίον μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον και στὴν πράξη ὀφέλιμον.

Ἴδου τί λέει γιὰ τὴ φιλολογικὴ μας γλῶσσα:

«Ἡ φιλολογικὴ Ρωμαϊκὴ εἶναι γλῶσσα ἀρκετὰ καλὰ στερεωμένη. Ἄν ἀπὸ καμμιά φορὰ τὸ δόγμα φαίνεται πῶς κυμαίνεται, εἶναι πού μερικοὶ λογοτέχνες τῆς βάζουνε ἢ τύπους ντοπιολιλιθτους (ἀπὸ ἀνηξερία), ἢ τύπους καθαρευουσιάνικους (ἀπὸ ὀκνία). Ὅσοι αὐτοὺς ὁ σάλος δὲν μποδεῖ τὴ γλῶσσα νὰ εἶναι πολὺ πολὺ σταθερὴ.»

Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι νοικοκυρεμένο μὲ μιὰ μέθοδο πρωτότυπη και πραγματικὴ γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς Νεοελληνικῆς πρὸ πάντων στοὺς ξένους, μὰ και στοὺς δικούς μας, πού κρίση στὴν Ἑλληνοσχολικὴ ἐκπαίδευσιν εἶναι πρὸς αὐτὴν ὄχι λιγώτερο ξένοι ἀπὸ τοὺς πραγματικὰ ξένους.

Μεταχειρίζεται μερικὰ ψηφία ξεχωριστὰ γιὰ τὴ σωστὴ φωνητικὴ παράσταση τῶν φθόγγων, μὰ εὐκολοδιάβαστα και εὐκολοτύπια. Τὸ πραγματικὸ φθονγολογικὸ του εἶναι ὑπέροχο.

Μόνον μιὰ ἀντίρρηση ἔχω γιὰ τὸ m στὰ μιά, κορμιού κτλ. πού τὸ λέει nettement mouillé. Μὰ ὁ φθόγγος m ἀπὸ τὴ φύση του δὲν μποδεῖ βέβαια νὰ γίνῃ ποτε mouillé, δηλ. ὑγρὸ: πού λέμε μεῖς. Ἡ προφορά εἶναι μὴτὰ δηλ. mgnna, ὅπου τὸ m μείνει ὀπω: πάντα μ, και δὲν μπορούσε νὰ μὴ μείνει, γιὰτὶ εἶναι ἓνα: φθόγγος πού φυσικὰ δὲν εἶναι καμμιά ἄλλη χρωματωσιὰ (ἐνῶ τὸ n και τὸ l ἔχουνε

τρεῖς) και ὁ ἀμέσως κατοπινὸς φθόγγος n=gn πού ἀκούεται χωρὶς νὰ γράφεται εἶναι τὸ n=gn τῆς ἀκόλουθης συνίζησης ja, πού μὲ τὸ προηγούμενόν του m συμπνευματώνεται, δηλ. γίνεται ἔρρινο ἢ μυτόπνοο j, πού θὰ πει n=gn. Γιατὸ θὰ γράψω ἄρθρο ὀλόκληρο γιὰ νὰ τὸ ξεδιαλύνω διόπλατα.

Συνεχίζω τὴν ἀνάλυση τοῦ ἔργου:

Στὸ τυπικὸ του δίνει ὄλους τοὺς τύπους πού ἐξευγενίστηκανε και καθιερωθήκανε ὀπωσδήποτε μὲ τὴ χρῆση τους στὴ γραμματικὴ τῆς νεοελληνικῆς.

Στὸ συνθετικὸ δίνει τέλεια τὴ σύνθεση πρῶτα μὲ τὰ προθέματα, κατόπι και τὴν καθαντὸ σύνθεση μὲ δύο (και παραπάνου) λέξεις. Και στὸ παραγωγικὸ του εἶναι ἀφθαστος, πού δὲν τοῦ ξεφεύγει καμμιά παραγωγικὴ κατάληξη (προσκόλλημα), και τὴν ἐρημνεύει ὠραία και μὲ παραδείγματα.

Ἐκεῖ ὅμως πού εἶναι ὀλοτέλα πρωτότυπος, εἶναι τὸ συντακτικὸ τῆς νέας Ἑλληνικῆς, πού χωρὶς νὰ γράφῃ ξεχωριστὸ τμήμα γι' αὐτὸ, τὸ ξετιλίγει και τὸ διδάσκει πραγματικὰ και ἀρκετὰ ξετελειωμένα μέσα στὸ τυπικὸ, ὅλο μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὰ κείμενα.

Γενικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι γραμμένο μὲ τέτοια στοργὴ πρὸς τὴ γλῶσσα πού περιγράφει, ὥστε μποδεῖ νὰ τοῦ συγχωρήσει κανεὶς και μερικὲς ἀνακρίβειες πού συναντᾷ ἐδῶ κέκει μέσ' στὶς πυκνοτυπωμένες 357 σελίδες του, ὅπως λ. χ. στὴ σελ. 273 § 840, πού σχετίζοντας τὸ παλάβρα μὲ τὸ παλαβός και δίνοντας τάχα και τὸ λόγ' πῶς βρέθηκε τὸ ρ, λέει πῶς: αὐτὰ εἶναι δική μου δουλειὰ (donné par Philintas). Ὅχι μὰ τὸν τίμιον σταυρό, τέτοια γκάφα ἐγὼ ποτε δὲν ἔχω κάνει, νὰ σχετίσω δηλαδὴ τὸ παλάβρα, λέξη σπανιόλικη (G. Meger Ngr St δ' 68) μὲ τὸ παλαβός, πού εἶναι ἐξάπαντος ἀπὸ τὸ παλαός, ἄλλαν τύπο τοῦ παλαιός (πρὸβλ. καίω—κάω, ἐλαία—ἐλάα κτλ.), ὅπως τὸ μαντεύει ἤδη ὁ Κρητῆς: (Ἄτακ. α', 91), τὸ βεβιώνει ὁ Kretschmer (d. Iesd. Dial. 202) και τὸ παραδέχομαι πέρα ὡ: πέρα ἐγὼ, θεωρώντας κομικὴ κάθε προσπάθεια γιὰ ἄλλη ἐτυμολογία του, ἀφοῦ ἔχομε τὸν Ἡσύχιον πού λέει: «ταλαιός» ὁ φρεσὶν ἐξεφθαμένος, ἄφρων, ὁ και ἠλίθιος» και «ταλαιός» μωρός», ἀφοῦ βεβιώνεται ὁ τύπος παλαός κτλ. πού ἔχομε τὴν ἀνάπτυξη τοῦ φθόγγου θ ἀνέμεσα φωνήεντα και σάλλι: οὔα > οὔβα (τὰ συρβί), πρόδος > πρόβδος (Κορ. Ἄτ. ε'. σελ. 314), κῶαξ > κούβακας, χῶον > χῶβι, ἐτσι και παλαός > παλαβός.

Τέτοιες γκάφες μόνον ὁ καθηγητῆς Χ. τίς κάνει και θὰ μὲ σύγχισε φαίνεται ὁ κ. Ρουσσέλ, μὲ τὸ δάσκαλό μου.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ: «Τὸ πέρασμα τοῦ Θεοῦ και ἄλλα διηγήματα». — Ἀθήναι, Ἐκδότης: I. Δ. Κολλάρος, 1922 — Δρχ. 5. — Μέσα στὴ σωρεία τῶν, ὡ: ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀναξιόλογων βιβλίων, πού μᾶ: φουρνίζουν σχεδόν ὄλοι οἱ ἐκδοτικοὶ οἴκoi τὸν τελευταῖον αὐτὸ καιρὸ (ἐξαιροῦμε, φυσικὰ, μερικὲς ἐκλεκτὲς μεταφράσεις), ἡ ἐμφάνιση ἓνός πραγματικοῦ ἔργου τέχνης, ἓνός τόμου μὲ ἀξιώσεις, εἶναι κάτι σὰν ὄση, ἀνάμεσα στὴ λογοτεχνικὴ ἐρημιὰ πού μᾶ: περιβάλλει.

Ὁ πρόλογος αὐτὸς δὲ θὰ ἦ-αν ἀπαραίτητος, ἂν δὲν ἐπρόκειτο νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν καινούρια σειρά τῶν διηγημάτων τοῦ ἐκλεκτοῦ λογογράφου κ. Π. Νιρβάνια, πού εἶχε τὴν ὡραίαν ἰδέαν νὰ ἐκδώσῃ τὸν περασμένο μῆνα σ' ἕναν ἀρκετὰ κομψοτυπωμένο τόμο ὁ ἐκδότης κ. Ι. Κολλάρος.

Πρόκειται γιὰ μιὰ σειρά ἀπὸ ἔντεκα διηγήματα ἄρτια τὰ περισσότερα, πολὺ καλὰ ψυχολογημένα, καὶ πού δείχνουν κάποια καινούρια σημάδια, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, σὴν ἴσαμε σήμερον διηγηματογραφικὴ τέχνη τοῦ συγγραφέα τῆς «Βοσκοπούλας μετὰ τὰ μαργαριτάρια»: Τὰ διηγήματα τοῦ καινούριου τόμου τοῦ κ. Νιρβάνια δὲν ἔχουν σχεδὸν τίποτα τὸ κοινὸ μ' ἐκεῖνα τῶν προηγουμένων τόμων του: Εἶναι κάτι τι ἐντελῶς νέο, κάποια κομμάτια ἐντελῶς «συγχρονισμένα», ἂν μπορούμε νὰ ποῦμε ἔτσι.

Ἄν ἐξαιρέσει κανεὶς ἕνα δυό, πού ἴσως νὰ μὴ στέκονται στὴν ἴδια σειρά μὲ τ' ἄλλα τοῦ τόμου, τὰ ὑπόλοιπα θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηριστοῦν «ἱστοτεχνικά», χωρὶς καμμιὰν ὑπερβολή. Ἀναφέρουμε: «Τὸ πέρασμα τοῦ Θεοῦ», «Πρώτη ἀγάπη», «Στὸ ξένο σπίτι», τὸ καλύτερο ἴσως τοῦ τόμου μαζί μὲ τὸ ὑπέροχο «Συναποθανούμενοι» καὶ τὸν «Ἀντζολή».

Ν. Χ.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΥ ΚΟΡΟΛΕΝΚΟ: «Ὁ τυφλὸς μουσικός». — Μετ. Γιάννη Κότσικα. — Πρόλογος Κώστα Πιρρορίτη. — Ἐκδοσις Ἀθηναϊκοῦ Βιβλιοπωλείου» Χ. Γιανιάρη καὶ Σιας — Ἀθήναι, 1922 — Δρχ. 3.50.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «Ὁ κακὸς δρόμος». — (Ἐκδοσις δευτέρα). Μετ 20 στίχοι Ἀντωνίου Βώττη — Ἀθήναι, Ἐκδότης: Ι. Κολλάρος, 1922 — Ἄδետον: Δρχ. 8. Χρυσόδετον, εἰς χαρτὶ πολυτελείας Δρχ. 18.

ΝΙΚ. ΚΑΡΑΧΡΙΣΤΟΥ δ. φ. «Περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ πρακτικῆς μορφώσεως, ἐν παραβολῇ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς μορφώσεως εἶδη». — Ἐκδοσις Μιχαὴλ Σ. Ζηκάκη — Ἀθήναι, 1922 — Δρχ. 5.

ΠΟΛ. Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἀρετοῦσα» (Τὸ βιβλίον τῆς ἀγάπης) — Τόμοι δύο — Ἐν Ἀθήναις, Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητριάδου.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: «Ἡ ὡραία τοῦ Πέραν» (Ρωμάντζο) — Δεύτερη ἔκδοσις διορθωμένη — Ἐκδότης: Ι. Ν. Σιδέρης — Ἀθήνα 1922.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Μὲ τὸ σημερινὸ τῆς φύλλο ἡ «Μοῦσα» συμπληρώνει δυὸ χρόνια ζωῆς. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα κολακεύεται νὰ πιστεύει, πὼς δὲν κατάφερε λίγα πράγματα. Δυναμώνοντας συνεχῶς τίς προσπάθειάς τῆς καὶ βελτιωνόμενη ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα, ἔφτασε στὸ σημεῖο ν' ἀποτελέσει τὸ μοναδικὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ τῆς Ἀθήνας, πού ἀντιπροσωπεύει ὅσο καλύτερα μπορεῖ τὴ σύγχρονή μας, τόσο ἀξιοπρόσεχτη σὲ πολλὰ, λογοτεχνικὴ κίνηση.

Μὰ καὶ πάλι δὲ μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ, πὼς ἐξεπλήρωσεν ἕξ ὁλοκλήρου τὸ πρόγραμμά τῆς. Σὲ πολλὰ σημεῖα ἔμεινε

πίσω καὶ ὄχι λίγες ἀτέλειες παρουσίασε. Ἔχουμε τὴν ἰδέαν, πὼς γιὰ νὰ διορθώσῃ κανεὶς κάποιον λάθος του, πρέπει πρῶτα νὰ καταλάβῃ, πὼς ἔλαμε λάθος. Τὶς ἀτέλειές μας τίς ὁμολογοῦμε πρῶτοι ἑμεῖς, προτοῦ προφτάσῃ καὶ μᾶς τίς χτυπήσῃ οἱ ἄλλοι. Καὶ θὰ προσπαθήσουμε μὲ κάθε τρόπο νὰ τίς διορθώσουμε ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλο τοῦ τρίτου χρόνου, ἀπὸ τὸ φύλλο τοῦ ἐρχόμενου μῆνα. Οἱ προσπάθειές μας θ' ἀποβλέψῃν κυρίως σὲ τρία πράγματα: 1ο στὸ νὰ συγκεντρώσουμε στὶς στήλες τῆς «Μοῦσας» ὅσο μπορούμε πῶς ἐκλεκτὴ πρωτότυπη καὶ μεταφραστικὴ ἐργασία, 2ο στὸ νὰ παρακολουθήσουμε μὲ σύστημα καὶ μὲ γνώση καὶ προσοχὴ τὴ φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἑλληνικὴ καὶ ξένη ζωὴ καὶ 3) στὸ νὰ καλυτερέψῃμε ὅσο μᾶς ἐπιτρέπουν οἱ σημερι εἰς συνθήκας τὴν καθ' ὅλου ἐμφάνισιν τοῦ φύλλου.

Ἔτσι ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο τεῦχος θὰ γίνῃν κάποια μεταβολὴ στὸ ἐξώφυλλο. Θὰ βελτιωθεῖ ἡ ποιότητα τοῦ χαρτιοῦ μέσα κ' ἔξω. Θὰ μπορούμε νὰ ἐξαῖνουμε τίς σελίδες ἵσαμε 20 ἀνάλογως τῆς ὕλης, πού θάχουμε. Θὰ δημοσιεύουμε ταχικώτατα στίχοι τῶν παλιῶν μας καὶ νέων λογοτεχνῶν. Θὰ παρουσιάσουμε συστηματικώτερη μεταφραστικὴ ἐργασία, ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ φέρουμε τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ, πού μᾶς διαβάσει, σ' ἐπικοινωνία μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν τέχνην καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν διανόησιν, τὴ μόνη προοδευμένη καὶ φωτισμένη διανόησιν καὶ τέχνην τῆς ἐποχῆς μας, χωρὶς νὰ παραμερίσουμε καὶ τὴν κλασικὴν μας λογοτεχνία. Θ' ἀφαιρούμε κάθε τόσο ὀρισμένες σελίδες γιὰ τὴν Αἰσθητικὴν, τίς εἰλαστικὰς τέχνες, τὴ Μουσικὴν κλπ. Θὰ παρακολουθοῦμε ἐντατικώτερα τὴ δική μας καὶ ξένη κίνησιν. Οἱ ἀναγνώστες μας, πού ἐξετίμησαν, χωρὶς ἀμφιβολία, στὸ παρελθὸν τὴν εἰλικρίνεια τῶν προσπαθειῶν μας, εἰμᾶστε βέβαιοι, πὼς θὰ μᾶς ἀναγνωρίσουν καὶ τώρα, τοὺς νέους κόπους, στοὺς ὁποίους ὑποβιλλόμεστε μ' εὐχαρίστησιν.

= ERRATA =

Κ' ἕνα λάθος, πού δὲν προέρχεται βιβλία ἀπὸ τυπογραφικὴ παραδρομή. Στὸ 10) (22) τεῦχος τοῦ Μαΐου δημοσιεύθηκε τὸ «Πρωτοβόχον» ὡς μετάφρασις ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ τοῦ Philéas Lebesgue, ἐνῶ δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ πρωτότυπο τραγῳδίον τοῦ κ. Οὐράνη. Ἡ ἀβλεψία βαρύνει τόσο τὸ φίλον ποιητὴ, πού δὲν ἐξεργάσθη καθαρὰ τὸ γράμμα του, πού συνάδει τὸ «Πρωτοβόχον», ὅσο κ' ἑμεῖς, πού παρανοήσαμε ὀρισμένην περίοδον αὐτοῦ τοῦ γράμματός.

MEMORANDUM

Μὲ τοῦτο τὸ φύλλο, τελευταῖον τοῦ δευτέρου χρόνου, λήγουσιν οἱ ἐτήσιες συνδρομῆς τῶν συνδρομητῶν μας. Γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦμε ἀπ' τὸ ἐπόμενον τεῦχος στὴ δύσκολη θέσιν νὰ πάψουμε τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου, παρακαλοῦμε ν' ἀνανεωθοῦν ἐγκαίρως οἱ συνδρομῆς (γιὰ ἕνα χρόνον Δρχ. 15, γιὰ ἕξ μῆνες Δρχ. 8). Οἱ χρηματικὰς ἀποστολὰς μποροῦν νὰ γίνῃν ἢ μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή, ἢ μὲ συστημένον γράμμα στὴ διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ: Δραγατσάνου 6 β'.

Ἡ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Β. ΤΟΜΟΥ

(ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1921 — ΙΟΥΛΙΟΣ 1922)

Οἱ ἀριθμοὶ δείχνουν τίς σελίδες

- ΑΓΡΑΣ ΤΕΛΛΟΣ: Παραφωνίες, 7, 68, 134 — Σπουδές, 178.
- ΒΑΛΣΑΣ Μ: Ὑποκειν ἐνικὴ καὶ ἀντικειμενικὴ ἡ δημιουργία, 107, 108 — Ἡ Τέχνη δὲν ἀποβλέπει πούθενά, 157, 158
- ΒΑΡΝΑΛΗΣ Κ: Ἄληθεια, 65.
- ΒΕΑΚΗΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ: Πιστὴ Ρεβέκα, 7 — Ζωή, 21 — Σκλάβοι, 38.
- ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ: Ὁ Τεμπέλης, 98, 99.
- ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν: Οἱ τρεῖς πού κοιμῶντοῦσαν, 4, 5 — Τὸ μυστικὸ τοῦ γέροντος Λεβαντῆ, 17, 18 — Τὰ ἐμπόδια, 66, 67.
- ΒΡΑΔΥΝΟΣ ΖΕΦΥΡΟΣ: Στὴ χαμηλὴ τὴν ἔξορα..., 182.
- ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΙΩΝ: Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτον ἡμερολόγιόν του, 8, 9.
- ΔΡΑΚΟΣ ΑΛΕΚΟΣ: Taberna Bohemica, 99 — Ἡ ἐλεγεῖα τῶν κρίνων, 168.
- ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ: Ἀγίπες, 163.
- ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π: Ἀπὸ τὴν σχολὴν τοῦ περιωγμένου φιλοσόφου, Μελαγχολία τοῦ Ἰάσωνος Κλεάνδρου ποιητοῦ ἐν Κομμαγενῇ, 595 Μ, Χ, 145 — Ὁ Δημάρατος, 161.
- ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Τοῦ φθινοπώρου τὰ τετράστιχα, 53, 99.
- ΚΑΡΑΒΙΑΣ ΠΑΝΟΣ: Καὶ τώρα..., 76 — Βραδυνοὶς περίπατος, 101 — Σὲ μιὰ περαστικὴν, 149.
- ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ ΝΙΚΟΣ: Βασίλειμα, 19.
- ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ Κ. Γ: Ἀφιέρωμα, 7 — Χαρά, 19 — Φύγε, ἡ καρδιά μου νοσταλαγεί..., Spleen, 133.
- ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ ΛΕΩΝ: Μέσα στὸ πάγκο..., Στὴ φυλακὴ, 3 — Πρόλογος στὴν «Ἀγριόπαπια», 42, 43 — Ἀπόψε..., 49 — Λίλια, καὶ πάλι ἀνθίζουσιν τὰ τριαντάφυλλα..., Μὴ μοῦ μιλάς..., 97 — Εἰσαγωγή στοὺς «Βρυκόλακες», 122, 123, 124, 138, 139, 140, 141 — Τί κι' ἂν στενάξουν οἱ ἄνεμοι..., Κ' ἔτσι τὰ χρόνια, Λίλια, θὰ κυλήσουν..., 161.
- ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΑΘ: Ρόδα στὴ θλίψη, — 18 — Παλιὸ μου σπίτι..., 85.
- ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ: Ἐνα γράμμα, 174.
- ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ Θ: Σκλάβος, 39.
- ΛΟΓΙΖΟΣ ΑΝΤΡΕΑΣ: Λουλούδια, 85.
- ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ ΑΠ. Ν: Γιορτάσι, 21 — Τὸ τυφλοπᾶνι, 68.
- ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Μ: Ἰσκιόι, 4 — Μάταια..., 49.
- ΜΑΥΡΙΑΔΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ: Στερνὲς ἀνάμνησες, 68.
- ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΦΑΝΗΣ: Διάλογοι, 23, 38, 105 — Ἀπὸ τὴν «Κριτικὴν τῆς Τέχνης», 77, 78, 79 — «Ὁμιλίαις ἐνὸς ἐλεύθερου», 147, 148 — Ποιῆς οἱ γλωσσικὰς πεποιθήσεις τοῦ Σολωμοῦ, 179, 180, 181.
- ΜΟΣΚΟΝΗΣΩΤΗΣ ΤΑΣΟΣ: Ὁλυμπία, 53.
- ΜΟΥΣΤΟΕΥΔΗΣ Θ. Μ: Αἰσθητικὴ, 50, 51 — Ἡ αἰσθητικὴ τῆς μόδας, 82, 83, 84 — Ὁ Κος Charles Lalo, 114, 115, 116, 117.
- ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΑΔΗΣ ΑΛΕΚΟΣ: Εἰκόνα, 134.

- ΜΠΑΡΔΑΣ ΤΑΚΗΣ: Ἀναβιβασμοί, 178.
- ΟΥΡΑΝΗΣ ΚΩΣΤΑΣ: Πορτογάλλοι ποιητῆς, 44 — Πρώτη ἀγάπη, 113 — Πρωτοβόχον, 148.
- ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ: Ἀπόκρισις στὸ χαιρετισμὸ τῆς «Φιλιππητικῆς Συντροφιάς», 146 — Εἰλικρίνεια, 177, 178.
- Π. Α: Ἡ σκέψη κ' (ἡ σημερινὴ ροπές τῆς Τέχνης, 29, 30, 44, 45.
- ΠΑΛΑΜΑΣ ΛΕΑΝΔΡΟΣ: Δανὴ, 18 — Amor intellectualis, 53 — Ἡ ποίησις τοῦ κ. Σκίπη, 142 — Δυὸ ἄνοιξες, 153.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝ. Μ: «Après la faute», 7 — Οἱ καταχτητῆς, 38 — Ἡ ποίησις τοῦ Τέλλον Ἄγρα, 45, 46 — Picturae parietum, 67 — Συνομιλίαις, Ἡ Δόνα Ἐλβίρα, 134 — Henry Bataille, 142, 143 — Ἡ αἰσθητικὴ καὶ οἱ αἰσθητικοί, 164, 165, 166, 167, 168.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΟΣ: Σεβντᾶς, 38 — Petronius, 68 — Μουσικὴ, Λιακάδα, 124 — Ἀπόλογος, 182.
- ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ Α. Δ: Ἐλα στὸ σπίτι, 52, 53 — Γκρίζες μέρες, 100, 101.
- ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΟΣ: Ἐν' ἀπόγεμα, 19 — Βράδιασμα, 117 — Ὑπνος, 168.
- ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΛΕΩΝ: Παλαιοὶ καὶ νέοι, 6 — Μ. S, Μιὰ ἀνάμνησις 19 — Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Baudelaire, 61, 62, 156, 157 — Δάση θυμᾶμαι..., Σ. Ρ, 85 — Ἀνθή, 168, 182.
- ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ: Ἀπόψε..., 81 — Τὸ βράδυ, Φύλλα, 130.
- ΡΟΗΣ Γ. Α: Στὴν κρήνη, 38 — Percy Byche Shelley, 172, 173.
- ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ Δ: Τὰ νεῖτα μας..., 182.
- ΣΚΙΠΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ: Στὴ Φρέουλα, 4.
- ΣΠΑΤΑΛΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Στὴ φίλα, 51 — Ἡ ζωὴ μου 97 — Στὸ θάνατον τοῦ Σπύρου μου, 149.
- ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧ. Δ: Οἱ λύπες μου, 9 — Ἡ ἀπόφασις, 43 — Ὑστερ' ἀπὸ χρόνια, 124 — Ὁ δημοσιογράφος, 181.
- ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ. Θ: Σαλώμη, 19 — Ἐλεγίον σὲ φίλη, 51 — Γραμμένα τὸν Ἀπρίλη, 99 — Εἰδύλλιον, 163.
- ΦΙΛΗΝΤΑΣ Μ: Σεληνιασμός, 34, 35, 36, 37 — Νύχτα στὸ χωριό, 149.
- ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ ΝΑΣΟΣ: Τὸ ἡμερολόγιον ἐνὸς τρελλοῦ, 20, 21 — Στὴν ἐρημίαν, 69, 70 — Déclaration, 85 — Θ. Λασκαρίδης, 111 — Ὁ Πρέκας, 118, 119 — Ἄν κάποτε..., Μιὰ νύχτα στὸ πάγκο..., 149 — Τὸ καρνὲ τῆς Θάλειας, 162, 163.
- ΨΥΧΑΡΗΣ: Ὁ κύριος Νουμάς καὶ τὸ ζήτημα τὸ γενικόν, 1, 2, 3 — Πεζὰ τραγούδια, 33, 34.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ALFIERI VITTORIO : Στη ζωή μου, 40.
 ANNUNZIO GABRIELE d' : 'Η Φαίδρα, 135, 136, 137.
 BANG HERMAN : «Όμως θά με θυμάσαι», 150, 151, 152, 153.
 BAUDELAIRE CHARLES : Βροχές και πάχνες, 74.
 BRANDES GEORG : 'Εντυπώσεις ενός περιστεριού, 129.
 BRENTANO CLEMENS : Τò τραγούδι της ύφάντρας, 74.
 BUNIN I : Τò φθινόπωρο, 54, 55, 56.
 COLERIDGE SAMUEL TAYLOR : Κούμπλα-Χάν, 73.
 CUNNINGAM ALLAN : Τραγούδι του μαρξέρου, 121.
 DAUTHENDAY MAX : Σιγά φυσάει... Τά μάτια μας... 24—'Η έκδίκηση του Νταλάρ, 75, 76.
 DEHMEL RICHARD : Φωνές στο σκοτάδι, ένας τάφος, 137.
 DELEDDA GRAZIA : Σάρρα, 11, 12, 13—'Ο παπούς, 169, 170.
 DESPAX EMILE : Ultima, 10.
 EICHENDORF JOSEPH Freiherr von : Τò δαχτυλίδι που έσπασε, 74.
 EVERS FRANZ : Μιά ανοιξιάνικη δέηση, 137.
 EWALD KARL : 'Ανάμνηση από ένα χωριάτικο πανηγύρι, 26, 27, 28, 29.
 FIERENS-GEVAERT : Τά νεανικά χρόνια του Βίν Ντύκ, 95, 96, 108, 109.
 GAULTIER JULES de : 'Ο μποβιρισμός, 22, 23.
 GOETHE : Πρώτη απώλεια, 73—Προμηθεύς, 120.
 ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ : Κύκλωψ, 56, 57.
 HART JULIUS : Πάνω από κρύα και σκοτεινά νερά... 106.
 HARTMANN MORITZ : Προελόντιο, 10.
 HEBBEL FRIEDRICH : Σε μιάν άγνωστη, 74.
 HEDENSTYERNA ALFRED af : 'Ο Χριστογγενιάτικος μουσαφίρης του έφημερίου, 86, 87, 88.
 HEINE HEINRICH : 'Εν βιογραφικό γράμμα προς τò Φιλάρετο Σάι, 90, 91.
 HOELDERLIN FRIEDRICH : Τò άσμα του 'Υπερίωνος, 40—Σάν ήμουνα παιδί... 120.
 HOLZ ARNO : Phantasia, 137—'Εγερνε ό ήλιος... Κομμά φωνή... Σ' έναν κήπο... 171.

KLABUND : Περί Γκιττε, 58, 59, 60.
 LAFORGUE JULES : Τò τραγούδι του μικρού υπετροφικού, 155, 156.
 LASKER-SHULER ELSE : Τò έρωτικό τραγούδι μου, Σιντέλεια, 25.
 LENAU NICOLAUS : Παράκληση, 10—Καταχνιά, Τραγούδια του βίλτον, 186.
 LERMONTOW M. J : Τραγούδια, 121.
 LILIENCRON DETLEV von : Μέσα σε μιá μεγάλη πολιτεία, Θάνατος μέσ' στα στάχνα, Στη μουσική, 171.
 MAETERLINCK MAURICE : Οί τυφλοί, 71, 72, 92, 93, 94, 102, 103, 104, 105.
 MANTZAROS ΝΙΚΟΛΑΟΣ : Γνώμες για τò Διονύσιο, Σολωμό, 131, 132, 133.
 MOLO WALTER von : 'Ανθρωποι, 187, 188.
 MOMBERT ALFRED : Μεθυσιμένος περίμενα... 'Εκονα πράγματα μεγάλα... 24.
 MORÉAS JEAN : Ν'χτερινό, 10—'Από τίς «Funerailles», 41—Conte d'amour (II, VII), 106—Οί αγαθές θύμησες, Μιλεί ένα κοράσι, 185.
 MORGENSTERN CHRISTIAN : Συνάντηση, 106.
 NOVALIS : 'Υμνος, 154.
 PETRARCA FRANCESCO : Στο θάνατο της Κυρίας Λάουρας (CCLIX), 40.
 PLATEN AUGUST von : Τριστάνας 40.
 QUENTAL ANTERO de : Τò παλάτι της ευτυχίας 'Επίσκεψη, Ντιβίνα κομέντια, Θάνατος-άγάπη, Η ιδέα, 41.
 ROLLAND ROMAIN : Σάν Κριστόφ, 183, 184, 185.
 SAAR FERDINAND von : Φύσεως αισθησις, Συρμάτων ήροι, 186.
 VACARESCO HELENE : Τ' άγγυρό γιορναίνι, 13.
 VERHAEREN EMIL : 'Ο φόβος, Σκοτάδι, Τραγούδι τρελλού, 89, 90.
 VERLAINE PAUL : Τò αγαθό τραγούδι (VI), Romances sans paroles (Green), Sagesse (II), 25, 26—La bonne chanson (IV), 57.
 WORDSWORTH WILLIAM : Γραμμένο πάνω στη γέφυρα του Οδεστμίνστερ, 121,

ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ : 14, 15, 30, 31, 47, 48, 63, 64, 79, 80, 96, 111, 112, 125, 126, 127, 143, 144, 158, 159, 174, 175, 176, 189, 190.
 Η ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ : 144, 159, 160.

ΘΕΑΤΡΟ : 46, 47, 63, 110, 111, 188.
 ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ : 16, 32, 112, 128, 190.
 ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ : 64, 127, 176.
 ΓΡΑΜΜΑΤΑ : 14, 32, 47, 80.

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES - BEAUX ARTS - THEATRE - CRITIQUE
 63 RUE DRAGATSANIOU - ATHENES - GRECE

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Λάβαμε τούτο τò μήνα τὰ περιοδικά :

«Ο ΝΟΥΜΑΣ»—Λογοτεχνική επιθεώρηση ('Ιδρύθηκε στα 1903).—Βγαίνει δυò φορές τò μήνα.—'Ιδιοκτήτης, εκδότης και διευθυντής : Δ. Π. Ταγκόπουλος.—Τò φύλλο Δρ. 2.

«Ο ΦΑΡΟΣ»—Δεκαήμερον φιλολογικόν περιοδικόν—'Εκδότης : Ν. Μεταξάς, Μ. Κωβαίος και Σια—Γραφεία : 'Οδός Σίντι Μιτουάλι αρ. 30—'Αλεξάνδρεια—(Αίγυπτος).

«ΕΣΤΙΑΔΑ»—Μηνιαία φιλολογική έκδοση—'Ιδιοκτήτης και διευθυντής : Γιάννης Σγόντζος—Της ύλης : 'Αντρέας Λοΐζος—Συνδρ. χρονιάτικη Δρχ. 20.—'Εξάμηνη 12—Χίος.

«ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ»—Παιδικόν Περιοδικόν—'Ιδιοκτήτης και διευθυντής : 'Αρ. Ι. Ράλλης—'Αθήναι—Γραφεία : 'Οδός Εδριπίδου, αρ. 6—Τιμή φύλλου λεπτά 80.

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»—Μηνιαίο περιοδικό διευθυνόμενον από συντροφία συνεργατών—Θεσσαλονίκη—Γραφεία : 'Οδός 'Εγνατίας 351—Τιμή φύλλ. Δρχ. 1.

«LES CAHIERS DE L' OASIS»—Rédigés par Fernand Leprette et Mauric-Rocher—Paraît 8 fois par an—Rue de Tanis, Camp de César—Alexandrie (Egypte).

«LA REVUE DE L' ÉPOQUE»—Publication mensuelle illustrée d' expression et d'étude des idées, des arts et des lettres. Directeur Littéraire : Marcello—Fabri. Rue Bonaparte 13. Paris VIe.

«LA REVUE CRITIQUE DES IDÉES ET DES LIVRES»—Chaque mois en un volume de 64 pages in 8o demi—Colombier—Directeur : Jean Rivain—Abonn. étranger Frs. 32—Rue Bonaparte 31. Paris.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ «ΜΟΥΣΑΣ»

ΠΕΙΡΑΙΑΣ : 'Ηλιάδης και Σόμος (Λεωφ. Σωκράτους).
 : Χ. Παλαδάκη; (Κολοκοτρώνη—Παρθενάγωγείου).
 ΣΥΡΑ : Φ. Καλουτάς.
 ΛΑΡΙΣΑ : 'Αδελφοί Παπακωνσταντίνου.
 ΧΙΟΣ : Περ. 'Ιατρίδης; ('Οδός Μητροπόλεως).
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : Γ. Βαφόπουλος.
 ΣΜΥΡΝΗ : 'Απ. Ν. Μαγγανάκης (Χαλεπή 34).
 ΚΑΒΑΛΛΑ : Νικόλ. Β. Πάτρας (Βρούτου 20).
 ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ : Λαδίκας (Μεγάλη όδός : 'Εσκή Βοϊβόδα 94—Γαλατάς).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ : Κοιμάνθης και Σαοίλης (Boulevard Ramleh).
 ΣΑΜΟΣ : Χ. Παυδοπούς.
 ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ : Σ. 'Αρβανίτης και Σια.
 ΛΕΜΕΣΟΣ (ΚΥΠΡΟΣ) : 'Αριστόδημος Κυριακίδης.
 ΠΡΕΒΕΖΑ : Νικ. Τσουτσάνης.
 ΑΡΓΟΣ : Θάνης Παπαγιωάννου.
 ΠΑΤΡΑ : 'Αγγελος Φέγγος ('Οδός 'Ερμού).
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ : Δημ. Σιωμόπουλος.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
 ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙ ΚΑΛΟΝ ΤΟΚΟΝ
 ΚΑΙ ΜΕΓΑ ΛΑΧΕΙΟΝ

ΚΡΑΤΕΙΤΕ ΤΑ «ΣΤΕΜΜΑΤΑ» ΔΙΑ ΝΑ ΩΦΕΛΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΝ ΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

στην...—

ΤΑ "ΣΤΕΜΜΑΤΑ," ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ
ΕΙΝΕ ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΜΗ ΤΑ ΠΩΛΗΤΕ, ΕΞΕΥΓΕΛΙΖΕΤΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΝ ΣΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΟ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΕΣΘΕ

ΑΝ ΕΧΕΤΕ ΑΝΑΓΚΗΝ

ΕΝΕΧΥΡΙΑΣΑΤΕ ΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ

ΔΡ. 35,000,000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ

900,000,000

ΑΠ' ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ ΣΤΗ «ΜΟΥΣΑ»

ΓΑΒΡΙΗΛ ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

"Η ΔΟΞΑ,"

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ Σ. Χ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ

ΑΔΕΛΦΟΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΗ

ΕΞΗΡΕΣ

ΑΘΗΝΑ—ΠΑΤΡΑ—ΠΕΙΡΑΙΑΣ—ΛΟΝΔΙΝΟ

Μεταφορές γιά όλον τόν Κόσμο—'Εκτελωνισμοί—Τράνζιτο